

Propozycja działań i priorytetów dla Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego

Sławomir Najnigier

2012

Spis treści

I. Otoczenie. Uwarunkowania. Założenia	6
Ocena sytuacji	6
II. Konieczność dostosowania SRWD do priorytetów i reguł UE.....	9
Uwarunkowania programowe.	9
Uwarunkowania programowe: jak uwzględnić strategię UE na poziomie regionalnym?	10
Uwarunkowania ekonomiczne.....	11
Uwarunkowania prawne UE w zakresie redystrybucji środków UE.	13
III. Konieczność dostosowania SRWD do priorytetów i reguł określonych przez Rzeczpospolitą Polską.	13
Uwarunkowania programowe.	13
Uwarunkowania programowe: ŚSRK 2020.	16
Uwarunkowania ekonomiczne.....	18
Uwarunkowania prawne w zakresie redystrybucji środków UE.	20
Uwarunkowania prawne w zakresie programowania rozwoju województwa. ..	20
IV. Możliwość zastosowania krajowych zasad polityki rozwoju na poziomie województwa.	23
ZASADA 1: Zintegrowane podejście w planowaniu i podejmowaniu interwencji w ramach różnych polityk publicznych.....	23
Uporządkowanie strategicznych dokumentów regionalnych w perspektywie roku 2020 i 2030 – okres programowania.	23
Uporządkowanie strategicznych dokumentów regionalnych- integracja celów.	24
Uporządkowanie regionalnych programów wykonawczych.	27
ZASADA 2: Koncentracja tematyczna interwencji publicznych na kluczowych dla rozwoju w najbliższych 10 latach dziedzinach i wynikających z nich przedsięwzięciach.	27
Selekcja projektów – koncentracja aktywności SW na projektach o znaczeniu wojewódzkich i subregionalnym.	27
Selekcja projektów – koncentracja na projektach w najważniejszych dziedzinach dla województwa.	29
ZASADA 3: Koncentracja publicznych środków finansowych.	31
Selekcja projektów - duże projekty rozwojowe.	32
ZASADA 4: Zastosowanie terytorialnego podejścia do rozwoju.	32
Selekcja projektów - koncentracja terytorialna projektów.	32
ZASADA 5. Warunkowości.	33

ZASADA 6: Zasada prymatu strategii średniookresowej nad pozostałymi strategiami i programami.	33
V. Propozycja układu priorytetów dla SRWD	34
Założenia	34
Konieczność redukcji celów i priorytetów WD.	34
Uwzględnienie programów krajowych w SRWD.....	36
Propozycja zmiany struktury SRWD.	38
Propozycja zmiany priorytetów w SRWD.....	39
Propozycja zmiany priorytetów i działań w sferze gospodarczej.	40
Propozycja zmiany priorytetów i działań w sferze przestrzennej.....	43
Nowy priorytet: Wspieranie działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.	49
Propozycja zmiany priorytetów i działań w sferze społecznej.	50
VI. Propozycje dużych projektów rozwojowych w sferze gospodarczej.....	56
VII. Propozycje dużych projektów rozwojowych w sferze przestrzennej -priorytet 3 (transport).....	58
Duże projekty rozwojowe w zakresie transportu z wiodącą rolą administracji rządowej	62
Duże projekty rozwojowe w zakresie transportu z wiodącą rolą samorządu województwa	66
Duże projekty rozwojowe w zakresie transportu drogowego z wiodącą rolą samorządów lokalnych	69
VIII. Propozycje dużych projektów rozwojowych w sferze przestrzennej -priorytet 4,5,6.	70
IX. Propozycje dużych projektów rozwojowych w sferze społecznej- priorytety 7-9.....	72
IX. Wnioski i rekomendacje do projektu SRWD.....	74

Spis rysunków

Rysunek 1 Transpozycja Strategii UE EUROPA 2020.....	11
Rysunek 2 Programowanie rozwoju do roku 2030 - nowy układ dokumentów...	15
Rysunek 3 Programowanie średniookresowe na poziomie krajowym- hierarchia dokumentów.....	15
Rysunek 4 Programowanie rozwoju: strategia – program – projekty	21
Rysunek 5 Możliwość lokowania projektów w programach	22
Rysunek 6 Układ na poziomie regionalnym - perspektywa czasowa.....	24

Rysunek 7 Koncentracja projektów na poziomie wojewódzkim i subregionalnym	28
Rysunek 8 Koncentracja projektów na najważniejszych dziedzinach.....	29
Rysunek 9 Struktura celów Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego(2000)	35
Rysunek 10 Struktura celów Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020 (2011)	35
Rysunek 11 Struktura celów Regionalnego Programu Operacyjnego 2007-2013	36
Rysunek 12 Możliwa transpozycja strategii UE na poziom regionalny.....	37
Rysunek 13 Struktura celów SRWD (2005)	38
Rysunek 14 Propozycja struktury celów SRWD i w strategiach uzupełniających	38
Rysunek 15 Układ priorytetów SRWD - -propozycja	39
Rysunek 16 Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich w okolicach wałbrzycha- GPR 2010	60
Rysunek 17 Wytyczne kierunkowe do kształtowania sieci drogowej i kolejowej w województwie dolnośląskim (2009).....	61
Rysunek 18 Obwodnica Strzegomia – przykład projektu partnerstwa publiczno-publicznego (wersja autorska)	66
Rysunek 19 Sieć najważniejszych dróg o znaczeniu regionalnym i subregionalnym w perspektywie roku 2025 (wersja autorska).....	67

Spis tabel

Tabela 1 30 największych projektów UE na Dolnym Śląsku 2004- 2010.....	6
Tabela 2 Porównanie WRF UE z lat 2007-2013 i 2014-2020	12
Tabela 3 Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020 – projekt	12
Tabela 4 Obszary strategiczne ŚSRK, cele i kierunki interwencji	16
Tabela 5 ŚSRK - planowane wielkości publicznych środków finansowych w rozbiciu na strategie	19
Tabela 6 Obowiązkowe elementy strategii rozwoju regionalnego	22
Tabela 7 Transpozycja strategii krajowych na poziom regionalny – propozycja z roku 2010	26
Tabela 8 Polityka rozwoju województwa wg ustawy o samorządzie województwa	27
Tabela 9 Priorytety sfery gospodarczej w aktualnej SRWD – proponowane zmiany	40
Tabela 10 Priorytet w sferze gospodarczej w przyszłej SRWD – propozycja.....	41
Tabela 11 Priorytety w sferze przestrzennej w aktualnej SRWD – proponowane zmiany.....	44
Tabela 12 Priorytety w sferze przestrzennej w przyszłej SRWD – propozycja....	46
Tabela 13 Typologia miast wg KPZK 2030	49
Tabela 14 Priorytety w sferze społecznej w aktualnej SRWD – proponowane zmiany.....	50
Tabela 15 Priorytet w sferze społecznej w przyszłej SRWD – propozycja.....	54
Tabela 16 Potencjalne duże projekty rozwojowe w sferze gospodarczej.....	56

Tabela 18 Zaangażowanie samorządu województwa w zakresie transportu – propozycja	58
Tabela 19 Duże projekty rozwojowe w zakresie transportu kolejowego z wiodącą rolą administracji rządowej.....	62
Tabela 20 Duże projekty rozwojowe w zakresie transportu drogowego z wiodącą rolą administracji rządowej.....	63
Tabela 21 Duże projekty rozwojowe w zakresie transportu z wiodącą rolą administracji rządowej wytypowane do Partnerstwa publiczno- publicznego z JST	65
Tabela 22 Transport duże projekty rozwojowe z wiodącą rolą samorządu województwa	68
Tabela 23 Transport duże projekty rozwojowe z wiodącą rolą samorządów lokalnych.....	69
Tabela 17 Potencjalne duże projekty rozwojowe w sferze przestrzennej (priorytety 4-6).....	70
Tabela 24 Potencjalne duże projekty rozwojowe w sferze społecznej (priorytety 7-10)	72

I. Otoczenie. Uwarunkowania. Założenia

Ocena sytuacji

Od roku 2004 Dolny Śląsk jest beneficjentem olbrzymich środków UE, które znacząco przyspieszyły rozwój regionu. Aktualnie w rejestrze Ministerstwa Rozwoju Regionalnego odnotowano 7859 projektów, o całkowitej wartości 42, 4 mld zł i planowanym wkładzie UE 25, 5 mld zł. Wkład UE wynosi 8.780 Zł/ osobę (Polska - 8021 zł/osobę)

Ilościowo przeważają projekty małe, o znaczeniu gminnym lub indywidualnym (przedsiębiorstwa). Z pobieżnej analizy wynika, że zakup wielu aktywów przez przedsiębiorców (w tym rolników) nie ma żadnego związku z innowacyjnością gospodarczą oraz nie ma wpływu na rozwój Dolnego Śląska. Celowość realizacji małych programów, ich skala i mechanizm „rozpraszania” środków UE wymaga odrębnej analizy.

Tylko w przypadku 342 projektów dotacja do projektu przekracza 5 mln złotych. Należy jednak stwierdzić, że najważniejsze zrealizowana (lub realizowane) projekty infrastrukturalne DS powstały dzięki znaczącemu udziałowi środków UE i ich celowość nie jest dyskusyjna. Od roku 2004 nastąpiła znacząca poprawa dostępności drogowej w kierunku wschód- zachód oraz przejazd przez Wrocław, który był „węzłem gordyjskim” transportu drogowego południowo- zachodniej Polski.

TABELA 1 30 NAJWIĘKSZYCH PROJEKTÓW UE NA DOLNYM ŚLĄSKU 2004- 2010

Nazwa projektu	Beneficjent	Wartość projektu	Wkład UE
Budowa autostrady A4, odc. Zgorzelec-Krzyżowa	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	4 177 363 423,03	3 425 438 006,89
Odbudowa autostrady A4, odc. Krzywa-Wrocław	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	2 734 055 626,62	2 050 541 719,96
Modernizacja linii kolejowej E-30, odc. Węglińiec – Legnica	Polskie Koleje Państwowe, Polskie Linie Kolejowe, Spółka Akcyjna	2 670 963 451,19	2 003 222 596,81
Poprawa jakości wody we Wrocławiu	Miasto Wrocław	1 830 736 481,94	1 025 212 429,89
Modernizacja linii kolejowej E-30 na odcinkach Węglińiec – Zgorzelec i Węglińiec – Bielawa Dolna	Polskie Koleje Państwowe, Polskie Linie Kolejowe, Spółka Akcyjna	1 358 250 346,41	1 018 687 764,02
Modernizacja linii kolejowej E 59 na odcinku Wrocław - Poznań Etap II – odcinek Wrocław – granica województwa dolnośląskiego	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	1 854 720 002,00	875 836 479,00
Karkonoski system wodociągów i kanalizacji, etap I	Karkonoski System Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.	981 439 844,67	834 223 867,99

Oczyszczanie ścieków w Wałbrzychu	Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji	843 183 430,74	581 796 567,21
Poprawa gospodarki wodno-ściekowej we Wrocławiu - Etap II	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. we Wrocławiu	848 604 257,52	526 134 639,66
Podziemny Magazyn Gazu Wierzchowice	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo Spółka Akcyjna	1 956 484 184,00	503 631 338,00
Budowa drogi S5 Poznań - Wrocław, odcinek Kaczkowo - Korzeńsko	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	652 417 562,00	475 621 745,00
Budowa drogi ekspresowej S-8 na odcinku Wrocław (Psie Pole) - Syców.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	591 942 542,00	449 473 593,00
Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Jeleniej Górze	Miasto Jelenia Góra	648 346 081,81	447 358 796,46
Dolnośląskie Centrum Materiałów i Biomateriałów Wrocławskie Centrum Badań (EIT+)	Wrocławskie Centrum Badań EIT+ Sp. z o.o.	609 511 209,00	427 626 500,00
Dolnośląski Fundusz Powierniczy	Bank Gospodarstwa Krajowego	405 732 728,00	405 732 728,00
Gospodarka odpadami stałymi we Wrocławiu, etap I	Miasto Wrocław	344 534 915,96	227 393 044,53
Budowa Północnej Obwodnicy Śródmiejskiej we Wrocławiu - Etap I.	Gmina Wrocław	265 565 169,00	184 586 550,00
Odtworzenie Zabytkowego Historycznego Kompleksu Dworca Wrocław Główny z przebudową kolejowej infrastruktury technicznej	Polskie Koleje Państwowe Spółka Akcyjna	361 604 854,00	180 693 275,00
Oczyszczanie ścieków w Bolesławcu	Gmina Miejska Bolesławiec	280 679 180,74	168 407 508,44
Budowa Narodowego Forum Muzyki we Wrocławiu	Gmina Wrocław	296 572 194,00	143 740 000,00
Port Lotniczy Wrocław - rozbudowa i modernizacja infrastruktury portowej i lotniskowej	Port Lotniczy Wrocław S.A.	381 055 359,00	128 110 000,00
Wykorzystanie nanotechnologii w nowoczesnych materiałach	Wrocławskie Centrum Badań EIT+ Sp. z o.o.	124 057 470,00	91 936 000,00
Uporządkowanie gospodarki ściekowej w zlewni rzeki Baryczy	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Dolina Baryczy sp. z o.o.	175 703 948,00	89 621 255,00
Modernizacja kształcenia zawodowego na Dolnym Śląsku II	Samorząd Województwa Dolnośląskiego/Wydział Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego	104 599 910,00	88 909 924,00
Biotechnologie i zaawansowane technologie medyczne	Wrocławskie Centrum Badań EIT+ Sp. z o.o.	115 703 335,00	84 303 000,00
Przebudowa teatru muzycznego Capitol we Wrocławiu	Gmina Wrocław	119 195 225,00	80 000 000,00
Od Wrocławskiego Parku Technologicznego do	Wrocławski Park Technologiczny S.A.	133 921 384,00	79 310 000,00

Innopolis Wrocław			
Środowiskowa Biblioteka Nauk Ścisłych i Technicznych na potrzeby Innowacyjnej Gospodarki	Politechnika Wrocławska	103 303 360,00	76 364 000,00
Utworzenie miejsc pracy w centrum usług wspólnych IBM we Wrocławiu	IBM Global Services Delivery Centre Polska Sp. z o.o.	605 728 748,00	72 132 392,00

Źródło: Mapa dotacji UE, MRR, stan na dzień 16-01-2012

Rozkład przestrzenny dużych projektów wskazuje na dominującą rolę Wrocławia. Jednak rozkład dotacji z funduszy UE per capita, obliczony do poziomu powiatu, jest równomierny. Duże miasta Dolnego Śląska nie są liderami.

Lista projektów kluczowych nie jest koordynowana ani na poziomie krajowym, ani regionalnym. Wiele środków UE było redystrybuowanych poza strukturami i wpływem samorządu wojewódzkiego. Kwoty dotacji UE do największych projektów infrastrukturalnych przekracza wielokrotnie środki inwestycyjne, będące w dyspozycji samorządu województwa dolnośląskiego.

Lista projektów wynika częściowo z realizacji tzw. indykatywnej listy projektów kluczowych dla poszczególnych programów operacyjnych, częściowo wynika z trybu konkursowego, aktywności i profesjonalizmu beneficjentów.

Aktualny Indykatywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 zawiera 50 pozycji o bardzo zróżnicowanej wartości projektu (od 300.000 zł do ok. 160 mln zł)

II. Konieczność dostosowania SRWD do priorytetów i reguł UE.

Uwarunkowania programowe.

Podstawą programowania działań UE i redystrybucji środków jest strategia „Europa 2020”. Instrumentem realizacji strategii „Europa 2020” na poziomie unijnym jest siedem projektów przewodnich (zwanymi również inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytycznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Cele średniookresowej strategii rozwoju kraju w dużym stopniu wpisują się w realizację wszystkich tych projektów. Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety i realizację 7 programów przewodnich.

Priorytet 1: rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji; w ramach, którego będą realizowane następujące programy przewodnie:

- **„Unia innowacji”** – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- **„Młodzież w drodze”** – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- **„Europejska agenda cyfrowa”** – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;

Priorytet 2: rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w ramach, którego będą realizowane następujące programy przewodnie:

- **„Europa efektywnie korzystająca z zasobów”** – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- **„Polityka przemysłowa w erze globalizacji”** – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych;

Priorytet 3: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną, ramach, którego będą realizowane następujące programy przewodnie:

- **„Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”** – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- **„Europejski program walki z ubóstwem”** – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak, aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa.

Efektem realizacji priorytetów Europy 2020 będzie osiągnięcie pięciu wymiernych, współzależnych celów przedstawionych w strategii i dotyczących:

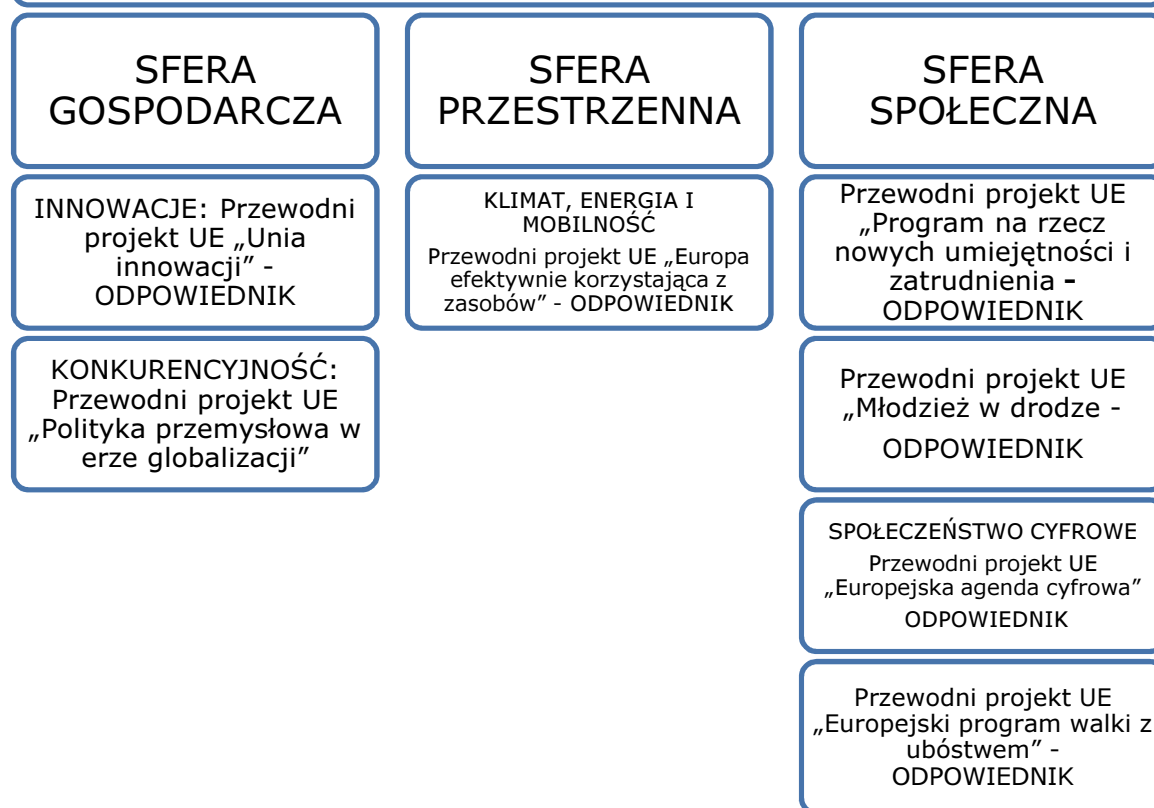
- wzrostu wydatków na działalność B+R,
- wzrostu stopy zatrudnienia,
- wzrostu udziału osób z wyższym wykształceniem w społeczeństwie oraz zmniejszeniu,
- odsetka osób wcześniej kończących naukę,
- ograniczenia emisji CO₂ i osiągnięcia celów 20/20/20 w zakresie klimatu i energii,
- ograniczenia liczby osób żyjących w ubóstwie.

Uwarunkowania programowe: jak uwzględnić strategię UE na poziomie regionalnym?

W kolejnych strategiach Dolnego Śląska stosowany jest podział na sferę gospodarczą, przestrzenną i społeczną. Projekty przewodnie UE można przypisać poszczególnym sferom (patrz: rysunek niżej). Oczywiście, nie ma potrzeby ani możliwości bezpośredniego kopiowania strategii UE na poziomie regionalnym. Jednak ich charakter sugeruje układ priorytetów, który może przyjąć na poziomie regionalnym.

Na rysunku nie zaznaczono wszystkich polityk, które będą miały wpływ na rozwój Dolnego Śląska (np. wspólna polityka rolna). Projekt „Europejska agenda cyfrowa” został przypisany do sfery społecznej. Bariery cyfryzacji nie są koszty lub możliwości techniczne i technologiczne, lecz nieumiejętność ich stosowania przez instytucje publiczne, przedsiębiorstwa i obywateli.

Transpozycja strategii UE

RYSUNEK 1 TRANSPOZYCJA STRATEGII UE EUROPA 2020¹

Uwarunkowania ekonomiczne.

Aktualnie w UE trwa dyskusja nt. wieloletnich ram finansowych („WRF”) na okres 2014 -2020. WRF wyrażają w formie pieniężnej priorytety rozwojowe UE. Zgodnie z artykuł 312 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej: „Wieloletnie ramy finansowe mają na celu zapewnienie dokonywania wydatków Unii w sposób usystematyzowany i w granicach jej zasobów własnych.” Ramy ustala się na okres co najmniej pięciu lat. Roczny budżet Unii musi być zgodny z wieloletnimi ramami finansowymi. Ramy finansowe określają kwoty rocznych pułapów środków na zobowiązania z podziałem na kategorie wydatków oraz rocznego pułapu środków na płatności. W rzeczywistości roczne budżety UE przyjmowane są na pułapie poniżej limitów określonych w WRF.

¹ KOMUNIKAT KOMISJI EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, 3.3.2010 KOM(2010) 2020 wersja ostateczna

TABELA 2 PORÓWNIANIE WRF UE Z LAT 2007–2013 I 2014–2020

Porównanie między wieloletnimi ramami finansowymi z lat 2007–2013 a 2014–2020

(w cenach z roku 2011)

cenach z roku 2011		2007–2013	2013	2013 * 7	2014–2020
Środki na zobowiązania	w mld EUR	993,6	146,4	1 024,8	1 025,0
	jako procent DNB	1,12%	1,12%		1,05%
Środki na płatności	w mld EUR	942,8	137,8	964,4	972,2
	jako procent DNB	1,06%	1,05%		1,00%

TABELA 3 WIELOLETNIE RAMY FINANSOWE NA LATA 2014–2020 – PROJEKT
(w mln EUR – ceny na rok 2011)

ŚRODKI NA ZOBOWIĄZANIA	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ogółem 2014–2020
1. Inteligentny rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	64 696	66 580	68 133	69 956	71 596	73 768	76 179	490 908
w tym: spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	50 468	51 543	52 542	53 609	54 798	55 955	57 105	376 020
2. Trwały wzrost: zasoby naturalne	57 386	56 527	55 702	54 861	53 837	52 829	51 784	382 927
w tym: wydatki związane z rynkiem i płatności bezpośrednie	42 244	41 623	41 029	40 420	39 618	38 831	38 060	281 825
3. Bezpieczeństwo i obywatelstwo	2 532	2 571	2 609	2 648	2 687	2 726	2 763	18 535
4. Globalny wymiar Europy	9 400	9 645	9 845	9 960	10 150	10 380	10 620	70 000
5. Administracja	8 542	8 679	8 796	8 943	9 073	9 225	9 371	62 629
w tym: wydatki administracyjne instytucji	6 967	7 039	7 108	7 191	7 288	7 385	7 485	50 464
ŚRODKI NA ZOBOWIĄZANIA OGÓŁEM	142 556	144 002	145 085	146 368	147 344	148 928	150 718	1 025 000
jako procent DNB	1,08 %	1,07 %	1,06 %	1,06 %	1,05 %	1,04 %	1,03 %	1,05 %
ŚRODKI NA PŁATNOŚCI OGÓŁEM	133 851	141 278	135 516	138 396	142 247	142 916	137 994	972 198
jako procent DNB	1,01 %	1,05 %	0,99 %	1,00 %	1,01 %	1,00 %	0,94 %	1,00 %

Konsekwencje dla Polski i samorządów

W Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju przewiduje się, że „ W perspektywie 2014–2020 r. można spodziewać się utrzymania finansowania z UE na poziomie zbliżonym do tego w ramach perspektywy 2007–2013, tj. w granicach 400–440 mld zł, z czego:

- Na realizację Polityki Spójności w Polsce może zostać przeznaczonych ok. 280–320 mld zł.

- W ramach wsparcia związanego z działaniami na rzecz restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa oraz rozwoju obszarów wiejskich szacuje się, że Polska może otrzymać w latach 2014-2020 środki UE na poziomie 120 mld zł, z czego blisko 74 mld zł na płatności bezpośrednie.

Fundusze UE stanowią istotne źródło finansowania działań rozwojowych, wymagające jednak zaangażowania krajowych środków publicznych, wynikającego z zasady współfinansowania oraz prefinansowania.”²

Uwarunkowania prawne UE w zakresie redystrybucji środków UE.

System prawa wspólnotowego składa się z prawa pierwotnego (obejmującego traktaty i umowy międzynarodowe WE i UE podejmowane bezpośrednio z udziałem Państw Członkowskich) oraz prawa wtórnego, ustanowionego przez organy WE (UE), w tym orzecznictwo sądów unijnych. W celu wykonania kompetencji Unii instytucje przyjmują rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, zalecenia i opinie. (Art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu UE). Podstawowo zasady wydatkowania środków unijnych określone są w rozporządzeniach. Rozporządzenie ma zasięg ogólny. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich

III. Konieczność dostosowania SRWD do priorytetów i reguł określonych przez Rzeczpospolitą Polską.

Uwarunkowania programowe.

Na poziomie krajowym prowadzone są zawansowane prace planistyczne z perspektywą do roku 2030.. Programowanie jest prowadzone pod kątem dostosowania do programów i środków UE w okresie programowania 2014-2020. Zmiany w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2009 Nr 84 poz. 712) wprowadziły „nowy porządek strategiczny”.

W perspektywie roku 2030 podstawowe dokumenty to:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju (perspektywa 2030 roku).
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju - przyjęta przez Radę Ministrów 13 grudnia 2011

W perspektywie roku 2020 podstawowe dokumenty to:

² Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju, str.122

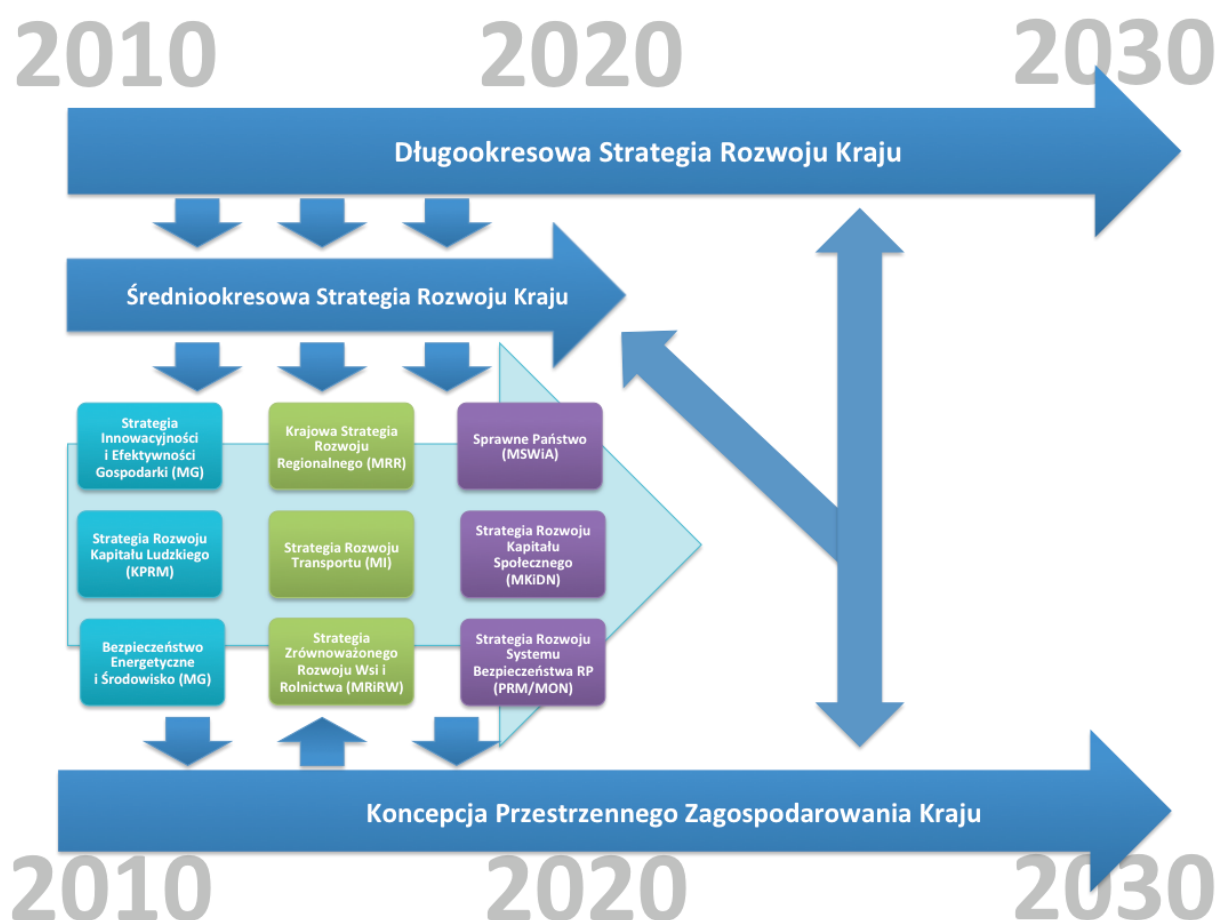
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju (10 letni horyzont czasowy, w korelacji z europejskim dokumentem programowym EU 2020)
- 9 zintegrowanych strategii dotyczących:
 - Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki,
 - Strategia Rozwoju Transportu,
 - Strategia Bezpieczeństwa Energetycznego i Środowiska,
 - Strategia Rozwoju Regionalnego,
 - Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
 - Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego,
 - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa.
 - Strategia Sprawne Państwo
 - Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP

Postawą merytoryczną przyjętego systemu programowania jest raport³ „Polska 2030”. Raport W perspektywie 2030 roku, raport wskazał następujące:

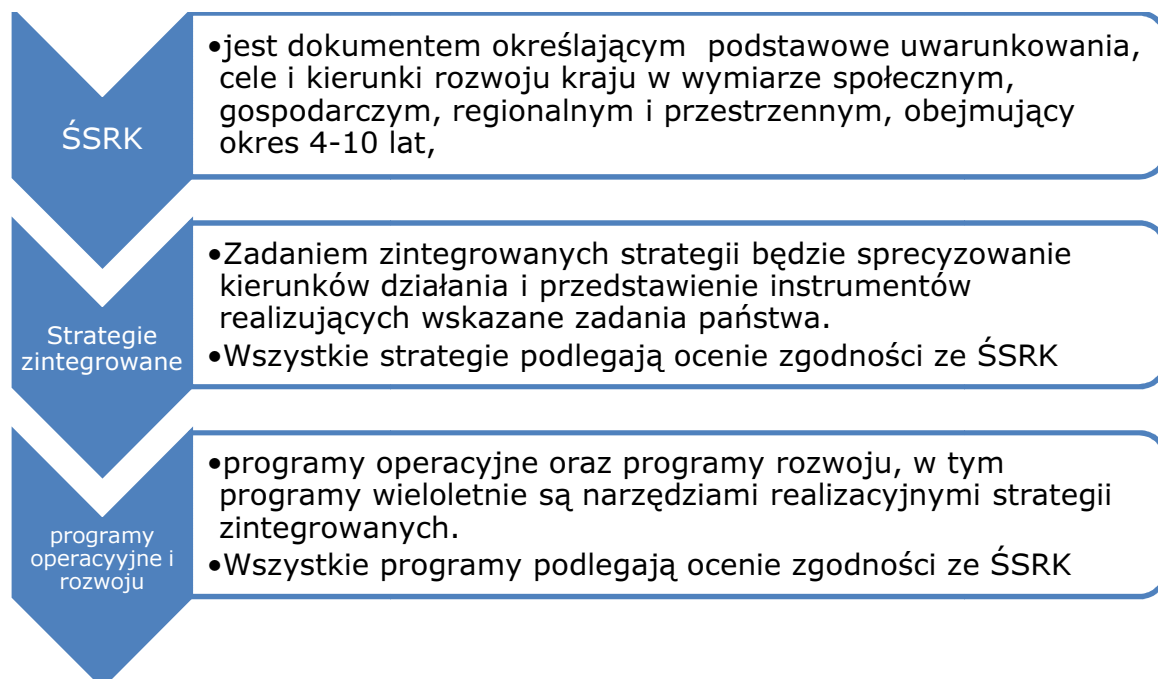
1. Wzrost i konkurencyjność
2. Sytuacja demograficzna
3. Wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy
4. Odpowiedni potencjał infrastruktury
5. Bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne
6. Gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego
7. Solidarność i spójność regionalna
8. Poprawa spójności społecznej
9. Sprawne państwo
10. Wzrost kapitału społecznego Polski.

W stosunku do okresu programowania 2007-2013, układ dokumentów będzie prostszy i czytelniejszy. DSRK, ŚSRK oraz 9 strategii zintegrowanych łączy spójna hierarchia celów i kierunków interwencji. Narzędziami realizacyjnymi strategii zintegrowanych są programy operacyjne oraz programy rozwoju, w tym programy wieloletnie. Relacje między dokumentami przedstawiono na rysunku.

³ Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe.” Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, lipiec 2009.

RYСУNEK 2 PROGRAMOWANIE ROZWOJU DO ROKU 2030 - NOWY UKŁAD DOKUMENTÓW

RYСУNEK 3 PROGRAMOWANIE ŚREDNIOOKRESOWE NA POZIOMIE KRAJOWYM- HIERARCHIA DOKUMENTÓW

Uwarunkowania programowe: ŚSRK 2020.

Podstawowym dokumentem koordynującym działania Polski z działaniami UE jest Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020. W listopadzie 2011 r. przekazano do konsultacji projekt Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju:

- ŚSRK jest dokumentem określającym podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym, obejmujący okres 4-10 lat, realizowany przez strategię rozwoju oraz przy pomocy programów, z uwzględnieniem okresu programowania UE.
- ŚSRK „koncentruje się głównie na tych, w których powinny zostać podjęte działania wzmacniające i przyspieszające procesy rozwojowe (w tym niezbędne zmiany strukturalne) w ciągu najbliższych 10 lat”.
- ŚSRK „stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w ŚSRK celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy wskazane w ŚSRK.
- Zadaniem zintegrowanych strategii będzie sprecyzowanie kierunków działania i przedstawienie instrumentów realizujących wskazane zadania państwa.”
- Wszystkie strategie (bez DSRK) i programy rządowe podlegają ocenie zgodności z ŚSRK
- ŚSRK dokonano 3 obszarów strategicznych (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna) oraz w ich ramach poszczególnych celów i priorytetowych kierunków interwencji jest odpowiedzią na kluczowe wyzwania w najbliższym dziesięcioleciu

TABELA 4 OBSZARY STRATEGICZNE ŚSRK, CELE I KIERUNKI INTERWENCJI

OBSZAR STRATEGICZNY I SPRAWNE I EFEKTYWNE PAŃSTWO
Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem
I.1.1. Uporządkowanie kompetencji oraz instrumentów wdrożeniowych umożliwiające realizację działań rozwojowych.
I.1.2. Zwiększenie efektywności instytucji publicznych.
I.1.3. Wprowadzenie jednolitych zasad ego w administracji (e-administracja).
I.1.4. Poprawa jakości prawa.
I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego.
Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe

- I.2.1. Modernizacja struktury wydatków publicznych.
- I.2.2. Poprawa efektywności środków publicznych.
- I.2.3. Zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych.

Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela

- I.3.1. Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości.
- I.3.2. Rozwój kapitału społecznego.
- I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela.
- I.3.4. Utrwalenie bezpieczeństwa narodowego.

OBSZAR STRATEGICZNY II. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej.

- II.1.1. Uzdrowienie finansów publicznych.
- II.1.2. Zwiększenie stopy oszczędności i inwestycji.
- II.1.3. Wzrost stopnia konwergencji gospodarki.
- II.1.4. Wzrost eksportu towarów i usług.

Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki.

- II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki.
- II.2.2. Wzrost udziału przemysłów średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie.
- II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja rolnictwa.
- II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej.

Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki.

- II.3.1. Wzrost popytu na wyniki badań naukowych.
- II.3.2. Podwyższenie stopnia komercjalizacji badań.
- II.3.3. Zapewnienie kadr dla B+R.
- II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych.

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.

- II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej.
- II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.
- II.4.3. Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej.

Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych.

- II.5.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu.
- II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych.
- II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych.

Cel II.6 Efektywność energetyczna i poprawa stanu środowiska.

- II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami.
- II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej.
- II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii.
- II.6.4. Poprawa stanu środowiska.
- II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu.

Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu.

- II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym.
- II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych.
- II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich.

OBSZAR STRATEGICZNY III. SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA I TERYTORIALNA

Cel III.1. Integracja społeczna.

- III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych

wykluczeniem społecznym.
III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.
Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.
III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.
III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych.
Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów dyfuzji oraz integracja przestrzenna dla rozwijania pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.
III.3.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach.
III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich.
III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju miast subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich.
III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej.

Uwarunkowania ekonomiczne.

Sfinansowanie wszystkich priorytetów rozwojowych przewidzianych na najbliższe 10 lat będzie wymagało⁴ zaangażowania finansowego. W szczególności:

- Na realizację zaplanowanych w ŚSRK działań rozwojowych niezbędne jest w latach 2011-2020 uruchomienie przeszło 3,5 bln zł środków publicznych, co stanowi około 17, 5% PKB średniorocznie. Oznacza to utrzymanie wydatków publicznych do 2020 r. na poziomie około 44% PKB.
- Zakłada się, że w analizowanym okresie 16- 18% wskazanych wydatków rozwojowych będzie finansowanych środkami UE.
- Zakłada się, że z puli rozwojowych wydatków krajowych, około 25% zostanie poniesionych przez jednostki samorządu terytorialnego.
- Uzupełniającym źródłem finansowania działań rozwojowych będą środki prywatne, szczególnie w obszarze B+R, transportu, czy też jako główne źródło inwestycji w obszarze energetyki, infrastruktury portowej, lotniskowej i telekomunikacyjnej (uzupełniane środkami UE i towarzyszącymi im krajowymi środkami publicznymi przeznaczonymi na współfinansowanie).

W ŚSRK określono rozkład środków finansowych na poszczególne strategie zintegrowane realizujące cele rozwojowe wskazane w ŚSRK

⁴ Źródło: ŚSRK, str.123

TABELA 5 ŚSRK - PLANOWANY WIELKOŚCI PUBLICZNYCH ŚRODKÓW FINANSOWYCH W ROZBICIU NA STRATEGIE

1. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki (SIEG): ok. 28, 3 mld zł.

Środki dodatkowe na działania wspólne wskazane w:

- SRKL w części obszaru edukacja i oświata (szkolnictwo wyższe).

2. Strategia rozwoju kapitału ludzkiego (SRKL): ok. 2, 18 bln zł.

Środki wspólne na działania wskazane w:

- KSRR w części obszaru edukacja i oświata oraz zdrowie;
- SIEG w części obszaru edukacja i oświata (szkolnictwo wyższe);
- SZRWRIr w części obszaru edukacja i oświata oraz zdrowie.

3. Strategia rozwoju transportu (SRT): ok. 939,1 mld zł.

Środki wspólne na działania wskazane w:

- KSRR w części obszaru sprawy gospodarcze (inwestycje transportowe);
- SZRWRIr w części obszaru sprawy gospodarcze (inwestycje transportowe).

4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko (BEiŚ): ok. 116,2 mld zł.

Środki wspólne na działania wskazane w:

- KSRR w części obszaru ochrona środowiska (gospodarka ściekami);
- SZRWRIr w części obszaru ochrona środowiska (zmniejszanie zanieczyszczeń).

5. Sprawne państwo (SP): ok. 112,9 mld zł.

6. Strategia rozwoju kapitału społecznego (SRKS): ok. 200,7 mld zł.

Środki wspólne na działania wskazane w:

- KSRR w części obszaru kultura, rekreacja i religia (kultura);
- SZRWRIr w części obszaru kultura, rekreacja i religia (kultura).

7. Krajowa strategia rozwoju regionalnego (KSRR) - działania wspólne z pozostałymi strategiami zintegrowanymi.

8. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP (SRsBN RP): ok. 8,6 mld zł.

9. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa (SZRWRIr): ok. 160,4 mld zł.

Środki wspólne na działania wskazane w:

- KSRR w części obszaru sprawy gospodarcze (rozwój obszarów wiejskich).

Środki dodatkowe na działania wspólne wskazane w:

- SRT w części obszaru sprawy gospodarcze (infrastruktura transportowa);
- SIEG w części obszaru sprawy gospodarcze (komunikacja);
- BEiŚ w części obszaru ochrona środowiska (zmniejszanie zanieczyszczeń);
- SRKL w części obszaru zdrowie oraz edukacja i oświata;
- SRKS w części obszaru kultura, rekreacja i religia (kultura).

Źródło: ŚSRK, str.120-121

Uwarunkowania prawne w zakresie redystrybucji środków UE.

Nie są znane szczegółowe rozwiązania prawne, dotyczące redystrybucji środków unijnych. Należy przypuszczać, samodzielność w kreowaniu strategii regionalnych będzie ograniczona. W szczególności w ŚSRK przewiduje się, że:

- Podstawowym instrumentem koordynacji działań rozwojowych podejmowanych na poziomie krajowym i regionalnym będzie kontrakt terytorialny⁵.
- Podstawowym instrumentem koordynacji strategii i programami operacyjnymi będzie „plan działań ŚSRK”.
- Zostanie stworzony jednolity system wskaźników kluczowych ⁶ służący do projektowania systemów monitorowania realizacji strategii i programów rozwojowych oraz samego procesu monitorowania rozwoju na poziomie kraju i regionów.
- Zostanie stworzony jednolity system ewaluacji i analiz, koordynowanego przez jedną instytucję.

Uwarunkowania prawne w zakresie programowania rozwoju województwa.

Programowanie rozwoju województwa na poziomie województwa podlega rygorom ustaw, w tym ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Zgodnie z art. 4 ust. 1: „Politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, przy pomocy programów służących osiągnięciu celów, o których mowa w art. 2, z wykorzystaniem środków publicznych”. Ponadto polityka rozwoju może być prowadzona również na podstawie instrumentów prawnych i finansowych

⁵ Kontrakt terytorialny będzie miał formę umowy, zawartej między rządem (reprezentowanym przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego) oraz samorządem województwa (reprezentowanym przez zarząd województwa). Kontrakt terytorialny ma zawierać zarówno wykaz działań realizowanych na poziomie krajowym (przez poszczególne resorty) na terenie danego województwa jak i działania na poziomie regionalnym (działania, które realizują różne jednostki samorządu terytorialnego – województwo, powiat, gmina).

⁶ „System wskaźników kluczowych będzie ujęty w ogólnodostępnej elektronicznej bazie danych statystycznych wykorzystywanych do monitorowania, na poziomie kraju i jednostek terytorialnych. Taki zestaw wskaźników strukturalnych umożliwi instytucjom opracowującym dokumenty strategiczne łatwe i szybkie pozyskanie informacji koniecznych do monitorowania dokumentów strategicznych.

określonych w odrębnych przepisach (art. 4 ust. 3. Podstawowym elementem składowy programów są projekty⁷

RYSUNEK 4 PROGRAMOWANIE ROZWOJU: STRATEGIA – PROGRAM – PROJEKTY

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju określa, jakie elementy powinna zawierać strategia rozwoju regionalnego

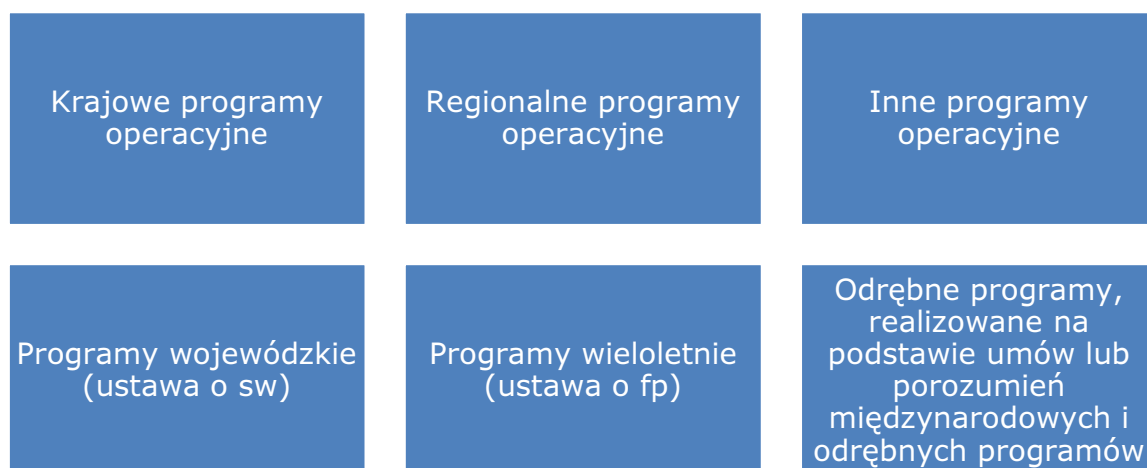
⁷ Art. 5 pkt 9: projekt – przedsięwzięcie realizowane w ramach programu operacyjnego na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie, zawieranej między beneficjentem a instytucją zarządzającą, instytucją pośredniczącą lub instytucją wdrażającą;

TABELA 6 OBOWIĄZKOWE ELEMENTY STRATEGII ROZWOJU REGIONALNEGO

Elementy strategii rozwoju regionalnego:

- Diagnoza sytuacji w odniesieniu do zakresu objętego programowaniem strategicznym, z uwzględnieniem stanu środowiska oraz zróżnicowań przestrzennych;
- Prognoza trendów rozwojowych w okresie objętym strategią;
- Określenie celów rozwoju w zakresie objętym strategią;
- Określenie wskaźników realizacji;
- Określenie kierunków interwencji, odpowiednio do rodzaju strategii, w ujęciu wojewódzkim lub terytorialnym;
- Systemy realizacji i ramy finansowe.

Poszczególne projekty inwestycyjne mogą być zatem lokowane w różnych programach

RYSUNEK 5 MOŻLIWOŚĆ LOKOWANIA PROJEKTÓW W PROGRAMACH

IV. Możliwość zastosowania krajowych zasad polityki rozwoju na poziomie województwa.

Na poziomie regionalnym możliwe jest zastosowanie zasad określonych w ŚSR⁸, w szczególności:

ZASADA 1: Zintegrowane podejście w planowaniu i podejmowaniu interwencji w ramach różnych polityk publicznych.

Oznacza to odejście od podejścia sektorowego na rzecz horyzontalnego.

Uporządkowanie strategicznych dokumentów regionalnych w perspektywie roku 2020 i 2030 – okres programowania.

Na poziomie regionalnym możliwe jest zastosowanie podobnego mechanizmu. I tak:

1. Na poziomie regionu nie mamy regionalnego odpowiednika Długoterminowej Strategii Rozwoju Kraju. W istniejących, turbulentnych warunkach, istnienie takiego dokumentu nie jest celowe.

2. Wizję regionu w perspektywie roku 2030 może zawierać

Wariant 1: Plan Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego (w perspektywie roku 2030).

Wariant 2: SRWD 2020+ (rozdział).

Wariant 3: Oba dokumenty.

3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego powinien być dostosowany do perspektywy roku 2030 i Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.

4. Pozostałe strategie (w tym SRWD) i programy wykonawcze w miarę możliwości powinny być sporządzone w perspektywie roku 2020+

⁸ ŚSRK, str. 126-127

RYSUNEK 6 UKŁAD NA POZIOMIE REGIONALNYM - PERSPEKTYWA CZASOWA

Uporządkowanie strategicznych dokumentów regionalnych- integracja celów.

Na poziomie regionalnym możliwe jest uporządkowanie hierarchii celów SRWD, strategii uzupełniających oraz programów wykonawczych na poziomie regionalnym.

Wariant 1: Wiele strategii na poziomie regionalnym.

W perspektywie roku 2020 podstawowym dokumentem na poziomie regionu jest formalnie SRWD. Oprócz SRWD na poziomie regionalnym mogą powstać

regionalne odpowiedniki programów krajowych. Jedną z propozycji tworzenia wielu strategii sformułowano⁹ w roku 2010 (tabela).

W przeciwieństwie do autorów nie uważam, że należy dążyć do powielenia maksymalnej strategii krajowych. Podstawową wadą jest to, że ten sposób programowania nie prowadzi do integracji programowania na poziomie regionalnym. Dotychczasowa praktyka tworzenia licznych strategii prowadzi do dezintegracji, a nie integracji planowania rozwoju. Każda strategia uzupełniająca jest de facto dokumentem autonomicznym, kreującym własne wizje, priorytety i działania szczegółowe, oderwane od SRWD.

Wariant 2: Jedna strategia na poziomie regionalnym.

Jest to wariant optymalny, ale aktualnie nie jest możliwy do realizacji ze względów prawnych. Najlepszym rozwiązaniem byłaby nowelizacja ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, która zniosłaby nakaz tworzenia strategii uzupełniających.

Integracja SRWD z programami krajowymi może nastąpić pośrednio. W tym wariancie SRWD może zawierać rozdziały, które są odpowiednikami, (ale nie kopiami) 9 strategii na poziomie krajowym. Wówczas strategia obejmuje cały obszar działania samorządu województwa i nie ma potrzeby tworzenia odrębnych strategii uzupełniających. W konsekwencji można ograniczyć rolę i ilość innych niż SRWD dokumentów programowych, które są uchwalane na poziomie województwa

Wariant 3: jedna strategia główna na poziomie regionalnym i strategie uzupełniające

Jest to wariant realistyczny. Ustawodawca nakłada obowiązek tworzenia strategii szczególnych.

Wobec takich uwarunkowań prawnych, można wprowadzić regionalną zasadę, że tylko SRWD określa (np. w formie drzewa celów) hierarchię celów dla innych dokumentów programujących.

⁹ Analizy dokumentów na poziomie regionalnym, ich uporządkowanie oraz ocena aktualności i przydatności w kształtowaniu bieżących i przyszłych procesów społecznych i gospodarczych regionu wraz z rekomendacjami co do dokumentów niezbędnych do opracowania, str. 192, „Analizy, badania i prognozy na rzecz Strategii Rozwoju Dolnego Śląska”, Tom 12, Wrocław 2010.

TABELA 7 TRANSPOZYCJA STRATEGII KRAJOWYCH NA POZIOM REGIONALNY – PROPOZYCJA Z ROKU 2010

9	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa	Wojewódzka Strategia Rozwoju Wsi i Rolnictwa	Dokument analogiczny w posiadaniu województwa. <i>Wymaga wzmocnienia kwestii produkcji i przetwórstwa rolno-spożywczego i bezpieczeństwa żywnościowego regionu</i>
L.p.	Proponowane startegie poziomu krajowego	Możliwa transpozycja na poziom regionalny	Komentarz
1	Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki	Wojewódzka strategia innowacji i efektywności gospodarki	Dokument analogiczny w posiadaniu województwa. Wymagana aktualizacja
2	Strategia rozwoju kapitału ludzkiego	Wojewódzka strategia rozwoju kapitału ludzkiego	Propozycja wymagająca debaty. <i>Może być powiązana z programami sektorowymi edukacji, rozwoju szkolnictwa wyższego itp.</i>
3	Strategia rozwoju transportu	Wojewódzka strategia rozwoju transportu	Potrzebna w województwie dolnośląskim <i>Dla tej sfery nie istnieje aktualny dokument formułujący kompleksowo kierunki i cele na Dolnym Śląsku. W roku 2005 podjęto wprawdzie próbę przygotowania rozbudowanego Programu Rozwoju Infrastruktury Transportowej i Komunikacji Dla Województwa Dolnośląskiego, przyjęty został Uchwałą Nr LVIII/857/2006 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 31 sierpnia 2006 roku. Przyjęte Uchwałą Nr 4298/III/10, Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 11 maja 2010, Wytyczne Kierunkowe dla Kształtowania Sieci Drogowej i Kolejowej w Województwie Dolnośląskim nie udzielają wszystkich odpowiedzi na wyzwania transportowe Dolnego Śląska</i>
4	Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	Wojewódzka Strategia Energetyczna	Dokument w posiadaniu województwa. <i>Wymagana aktualizacja, możliwe poszerzenie tematyki</i>
5	Sprawne państwo	WYMAGA DEBATY	
6	Strategia rozwoju kapitału społecznego	WYMAGA DEBATY	
7	Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie	Wojewódzka Strategia Rozwoju Lokalnego	Propozycja nowa wymagająca debaty. <i>Może stanowić interesującą propozycję dokumentu wytyczającego kierunki zintegrowanej polityki województwa wobec niższych jednostek terytorialnych</i>
8	Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej	Wojewódzka Strategia Zarządzania Kryzysowego	Propozycja nowa wymagająca debaty

Uporządkowanie regionalnych programów wykonawczych.

Następnym krokiem powinno być uporządkowania programów wykonawczych, tak pod względem zakresu czasowego, celów, charakteru prawno-ekonomicznego i formy. W tym kontekście bardzo korzystna jest zapowiedź stworzenia na poziomie regionalnym „Ramowego zintegrowanego programu regionalnego, obejmującego działania obecnie współfinansowane w ramach EFRR, EFS, EWRROW, środków krajowych”¹⁰

ZASADA 2: Koncentracja tematyczna interwencji publicznych na kluczowych dla rozwoju w najbliższych 10 latach dziedzinach i wynikających z nich przedsięwzięciach.

Selekcja projektów – koncentracja aktywności SW na projektach o znaczeniu wojewódzkich i subregionalnym.

Ustawodawca jest przekonany, że możliwe jest prowadzenia polityki rozwoju województwa adresowane do wielu innych podmiotów i obywateli. (Patrz: tabela)

TABELA 8 POLITYKA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WG USTAWY O SAMORZĄDZIE WOJEWÓDZTWA

Samorząd województwa prowadzi politykę rozwoju województwa, na którą składa się: 1) tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy, 2) utrzymanie i rozbudowa infrastruktury społecznej i technicznej o znaczeniu wojewódzkim, 3) pozyskiwanie i łączenie środków finansowych: publicznych i prywatnych, w celu realizacji zadań z zakresu użyteczności publicznej, 4) wspieranie i prowadzenie działań na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia obywateli, 5) racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, 6) wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji, 7) wspieranie rozwoju kultury oraz sprawowanie opieki nad dziedzictwem kulturowym i jego racjonalne wykorzystywanie, 8) promocja walorów i możliwości rozwojowych województwa, 9) wspieranie i prowadzenie działań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
--

Zródło: art. 1 ust. 2. ustawy o samorządzie województwa

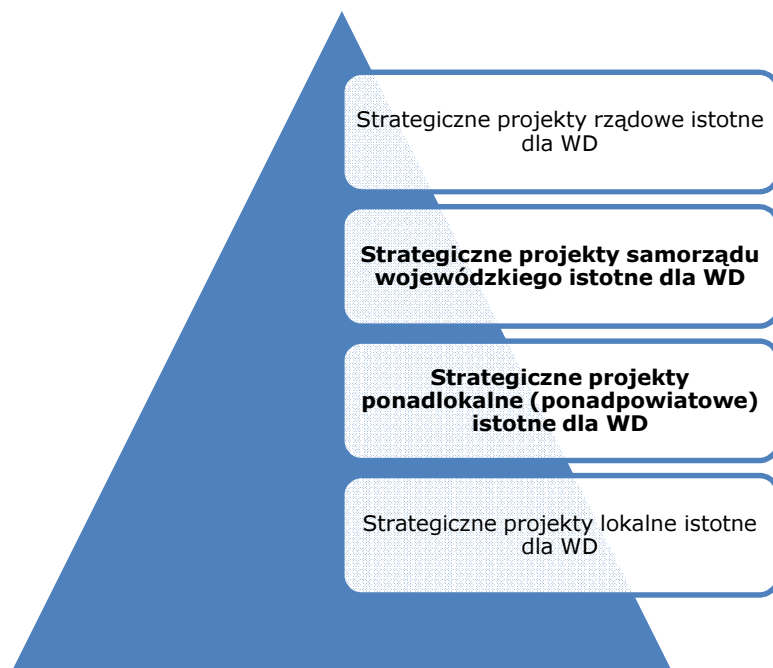
¹⁰ Zapowiedź stworzenia jednego, zintegrowanego programu operacyjnego zawiera Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, 13 lipca 2010 r.

Wytwarza to presję różnych instytucji na samorząd wojewódzkiego, aby partycypował - programowo lub finansowo - zarówno w projektach sektora publicznego kreowanych przez państwo, jak i projektach kreowanych lokalnie przez powiaty i gminy. Dodatkowo polityka wielu samorządów wojewódzkich ma orientację gminną, a nie regionalną.

W konsekwencji nadmierne zaangażowanie samorządu wojewódzkiego w inne projekty odbywa się kosztem zadań, za które odpowiada województwo.

Wychodząc z zasady subsydiarności (województwo nie zastępuje gminy, powiatów, ani rządu) i biorąc pod uwagę ograniczone zasoby finansowe samorządu wojewódzkiego, proponuję, aby w nowej strategii:

- skupić się na zadaniach własnych o znaczeniu ponadlokalnym (ponadpowiatowym, subregionalnym) i wojewódzkim,
- Zwiększyć zaangażowanie województwa we wspólne projekty o znaczeniu ponadlokalnym (ponadpowiatowym) w formie wspólnych projektów Partnerstwa Publiczno- Publicznego,
- W celu uzyskania efektu synergii, wsparcie projektów rządowych można zrealizować w formie projektów uzupełniających lub w formie wspólnych projektów Partnerstwa Publiczno- Publicznego.

RYСУNEK 7 KONCENTRACJA PROJEKTÓW NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM I SUBREGIONALNYM

Taka taktyka nie oznacza, że samorząd województwa nie jest zainteresowany sukcesem strategicznych projektów rządowych czy lokalnych, istotnych dla

województwa. Oznacza tylko koncentrację na tych zadaniach, za które samorząd województwa odpowiada ustawowo.

W niniejszym opracowaniu posłużono się podziałem zadań na:

- Zadania o znaczeniu wojewódzkim,
- Zadania o znaczeniu subregionalnym (ponadpowiatowym),
- Zadania o znaczeniu lokalnym (powiatowym, gminnym).

Selekcja projektów – koncentracja na projektach w najważniejszych dziedzinach dla województwa.

Na poziomie regionalnym istnieje konieczność wyboru dziedzin, które powinny być preferowane. Tradycyjnie wspierania rozwoju regionalnego dzieli się na dwie grupy działań:

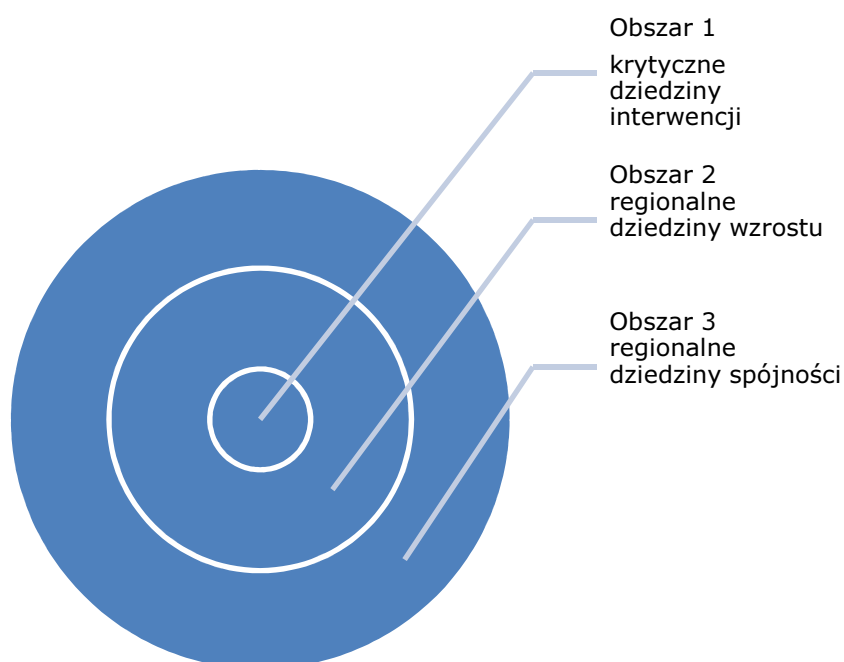
- Wspierania wzrostu konkurencyjności regionów,
- Wspierania spójności i przeciwdziałania marginalizacji obszarów problemowych.

Na tym podziale bazuje Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego.

Dla celów regionalnych proponuję, aby działania interwencyjne podzielić na trzy grupy:

- Działania w dziedzinach krytycznych dla województwa.
- Działania w regionalnych dziedzinach rozwoju (wzrostu konkurencyjności).
- Działania w regionalnych dziedzinach spójności.

W podziale chodzi tu nie o kolejność realizacji (działania we wszystkich obszarach będą prowadzone dla w tym samym czasie), lecz ustalenie pewnej równowagi między celami wynikającymi z przeszłości, a celami wynikającymi z przyszłości.

RYСУNEK 8 KONCENTRACJA PROJEKTÓW NA NAJWAŻNIEJSZYCH DZIEDZINACH

Uzasadnienie:

- Działania na rzecz wspierania spójności i przeciwdziałania marginalizacji obszarów problemowych mogą pochłoniąć dowolną ilość środków finansowych. Przykładowo: rewitalizacja techniczna miast dolnośląskich może kosztować co najmniej kilkanaście rocznych budżetów samorządu wojewódzkiego.
- W tej sytuacji celowe jest wydzielenie grupy dziedzin krytycznych dla województwa, za które odpowiada samorząd województwa, których niski poziom realizacji wpłynie negatywnie na atrakcyjność gospodarczą i społeczną Dolnego Śląska.

OBSZAR 1: Krytyczne dziedziny interwencji.

W pierwszej kolejności powinny być realizowane zadania, które:

- Są zadaniami własnymi samorządu wojewódzkiego i są realizowane bezpośrednio przez samorząd wojewódzki.
- Ich zła realizacja negatywnie wpływa na pozycję województwa, jego części lub na jakość usług mieszkańców (obecnie i w przyszłości).
- W tych dziedzinach nie ma innych podmiotów (publicznych lub prywatnych), które mogłyby być substytutem samorządu województwa

W tym obszarze powinny być realizowane zadania z następujących dziedzin:

- Z zakresu infrastruktury transportowej:
 - o Drogi o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym¹¹,
 - o Usługi publicznego transport kolejowy o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,
- Z zakresu infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia:
 - o Infrastruktura służby zdrowia o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,
 - o Instytucje kultury o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,
 - o Wybrane instytucje oświaty o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,
- Z zakresu infrastruktury gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej,

Rozkład przestrzenny inwestycji powinien uwzględniać interesy subregionalne.

OBSZAR 2: Regionalne dziedziny wzrostu.

¹¹ Proponowany zakres nie pokrywa się ze stosowanym podziałem kategorii dróg: zasadniczo będą to podstawowe drogi wojewódzkie, a wyjątkowo również: części dróg krajowych, powiatowych i gminnych.

W drugiej kolejności powinny być realizowane zadania, które:

- Są zadaniami własnymi samorządu wojewódzkiego.
- Mają charakter rozwojowy. Brak ich realizacja negatywnie wpływa na pozycję województwa w przyszłości.
- Są realizowane bezpośrednio lub pośrednio przez samorządu wojewódzkiego,
- W tym obszarze jest regionalnym liderem zmian. Rolą samorządu województwa jest m.in. programowanie i wspomaganie finansowe działania innych podmiotów.

W tym obszarze powinny być realizowane zadania o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym:

- Z zakresu tworzenie warunków rozwoju gospodarczego
- Z zakresu społeczeństwa informacyjnego.
- Z zakresu rozwoju kapitału ludzkiego (edukacja, rynek pracy) i społecznego (kultura).

OBSZAR 3: Regionalne dziedziny spójności.

W trzeciej kolejności powinny być realizowane zadania, które:

1. Są zadaniami innych podmiotów.
2. Ich celem jest wyrównania szans słabszych i realizacja ustalonego, minimalnego standardu
3. Ich zła realizacja negatywnie wpływa na pozycję województwa w przyszłości.
4. SW wspierającym działania innych podmiotów

W tym obszarze powinny być realizowane zadania:

- Z zakresu ochrony środowiska i energii,
- Odnowa wybranych terenów miejskich,
- Odnowa wybranych terenów wiejskich,
- Przeciwdziałania marginalizacji obszarów problemowych,
- Programy osłonowe i socjalne itp.

ZASADA 3: Koncentracja publicznych środków finansowych.

Wg ŚSRK „Koncentracja publicznych środków finansowych na realizacji ograniczonej liczby priorytetów, mających podstawowe znaczenie dla zapewnienia wzrostu gospodarczego i wzrostu konkurencyjności gospodarki pozwoli zapobiec ich rozpraszaniu, a przez to często mało efektywnemu wykorzystaniu. Zakres zaangażowania państwa powinien być zróżnicowany - interwencje będą podejmowane na tych polach, gdzie działanie rynku jest

niewystarczające i w tym zakresie, jaki jest niezbędny dla osiągnięcia zaplanowanych celów i rezultatów.”

Na poziomie regionalnym możliwa jest koncentracja środków finansowych przez:

- zwiększenie roli regionalnej listy indykatorywnych,
- ograniczenie liczby priorytetów i działań w strategii rozwoju województwa,
- ograniczenie zakresu działań
- preferencje dla projektów o znaczeniu wojewódzkich i subregionalnym

Selekcja projektów - duże projekty rozwojowe.

Na poziomie regionalnym możliwa jest koncentracja środków finansowych przez

1. Zwiększenie roli regionalnej listy indykatorywnych. Konkursy sprzyjają rozdrabnianiu środków finansowych.
2. Wybór dużych projektów rozwojowych dla kluczowych obszarów infrastruktury społecznej i technicznej powinien odbywać się z uwzględnieniem kryterium „regionalności” i „subregionalności”. Na liście indykatorywnej nie powinny znaleźć się zadania o znaczeniu lokalnym. Konieczne zatem będzie stworzenie map „docelowej sieć infrastruktury technicznej i społecznej o znaczeniu wojewódzkim na rok 2020+”
3. Część projektów może być zrealizowana pod warunkiem współpracy i współfinansowania w formie Partnerstwa Publiczno- Publicznego

Należy dodać, że dla wielu działań nie jest możliwa ustalenie indykatorywnej listy projektów, ani koncentracja na poziomie subregionalnym. Dla przykładu - takie podejście nie jest możliwe przy wspieraniu modernizacji wsi, gdzie projekty z natury są rozproszone. Koncentracja środków na poziomie gminy może wynikać ze szczegółowych warunków przyznawania pomocy publicznej.

ZASADA 4: Zastosowanie terytorialnego podejścia do rozwoju.

Wg ŚSRK 2020 „wynikiem podejścia terytorialnego powinno być zaprojektowanie specjalnie dla danego terytorium zestawu interwencji publicznych wywodzących się z kilku polityk, przy zaangażowaniu różnych podmiotów poziomu krajowego, regionalnego oraz lokalnego.”. Ten sam sposób można zastosować na poziomie regionalnym i subregionalnym.

Selekcja projektów - koncentracja terytorialna projektów.

Na poziomie regionalnym:

1. Celowe jest wprowadzenie podziału Dolnego Śląska na kilka subregionów (ziem), dla których zdefiniuje się listę zadań indykatywnych, możliwych do sfinansowania do roku 2020 (priorytet nr 6).
2. Na poziomie województwa można zastosować umowy (porozumienia) zawarte między SW a gminami i powiatami, wzorowany na „kontrakcie terytorialnym.”¹². Jego istotą będzie koordynacja działań rozwojowych na poziomie subregionalnym i wojewódzkim

ZASADA 5. Warunkowości.

Wg ŚSRK 2020 „należy wszakże liczyć się z ograniczonymi środkami publicznymi w stosunku do zadań, jakie stawia. W celu zwiększenia efektywności wydatkowania tych środków, realizowana będzie zasada warunkowości przyznawania finansowania publicznego.”

Na poziomie regionalnym możliwe jest zastosowania analogicznego mechanizmu

ZASADA 6: Zasada prymatu strategii średniookresowej nad pozostałymi strategiami i programami.

Na poziomie krajowym jest to zasada ustawowa. Na poziomie regionalnym regulacja ta może być wprowadzona jako element:

- strategii rozwoju województwa,
- element procedury sporządzania innych strategii i programów¹³, która określa Sejmik Województwa.

¹² Na poziomie krajowym planuje się zastosowanie instrumentu pod nazwą „Kontrakt terytorialny.”, który będzie podstawowym instrumentem koordynacji działań rozwojowych podejmowanych na poziomie krajowym i regionalnym będzie kontrakt terytorialny. Kontrakt terytorialny będzie miał formę umowy, zawartej między rządem (reprezentowanym przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego) oraz samorządem województwa (reprezentowanym przez zarząd województwa). Kontrakt terytorialny ma zawierać zarówno wykaz działań realizowanych na poziomie krajowym (przez poszczególne resorty) na terenie danego województwa jak i działania na poziomie regionalnym (działania, które realizują różne jednostki samorządu terytorialnego – województwo, powiat, gmina).

¹³ Zgodnie z art. 12a ust. 1 ustawy o SW „Sejmik województwa określa zasady, tryb i harmonogram opracowania strategii rozwoju województwa i programów wojewódzkich, uwzględniając w szczególności: 1) zadania poszczególnych organów województwa przy określaniu strategii rozwoju województwa i

V. Propozycja układu priorytetów dla SRWD

Założenia

Przyjęto następujące założenia:

- Konieczne jest zachowania ciągłości polityki samorządu. Propozycja powinna być ewolucyjna, a nie rewolucyjna.
- Liczba priorytetów nie powinna być większa niż 12. Liczba działań nie powinna być większa niż 3-5 na priorytet.
- Powinna nastąpić integracja SRWD ze strategiami uzupełniającymi,
- W nowej SRWD możliwe jest przejęcie (co do istoty merytorycznej) z aktualnej SRWD (2005) następujących elementów:
 - o Wizja regionu („Dolny Śląsk europejskim regionem węzłowym”).
 - o Cel nadrzędny („Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”).
 - o Podział na trzy sfery: gospodarczą, przestrzenną i społeczną.
 - o Większości priorytetów i część działań może być zachowana.
- Proponuje się, aby nastąpiło zmniejszenie liczby celów (priorytetów i działań) oraz – częściowo ograniczenie ich zakresu.
- Integracja SRWD z programami krajowymi może nastąpić pośrednio

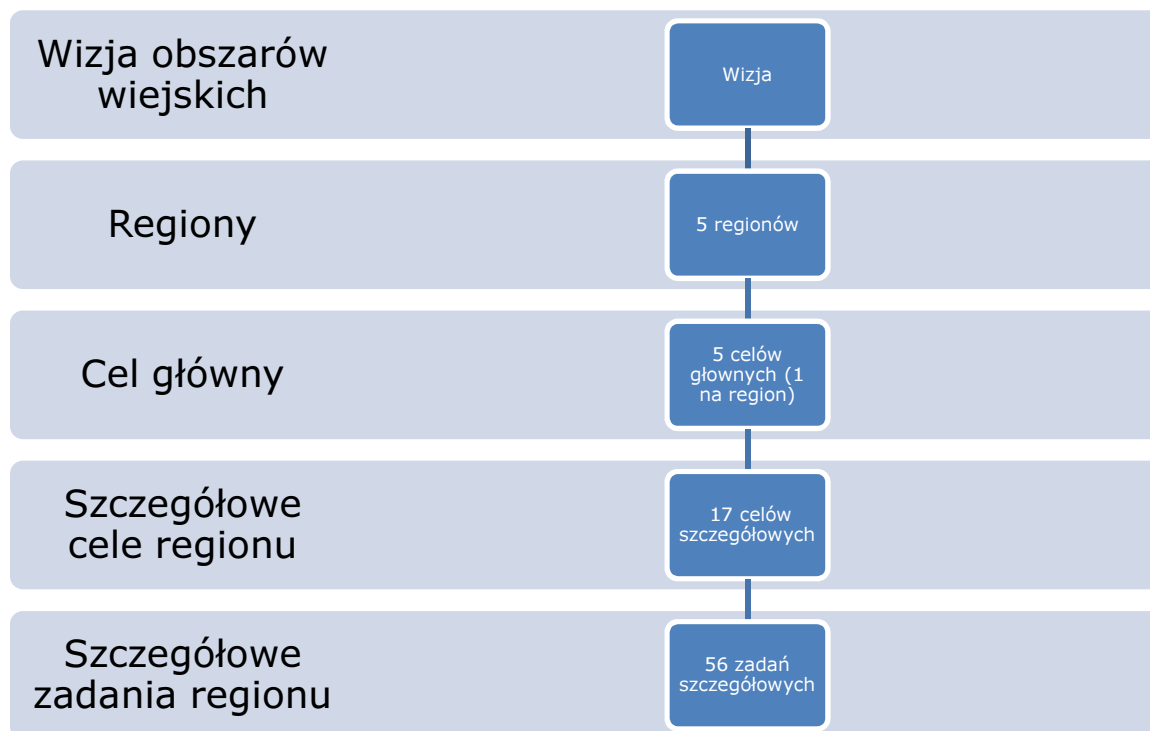
Proponowany podział na priorytety i działania nie przesądza o realnej alokacji środków, ani o realnym zakresie każdego z działania.

Konieczność redukcji celów i priorytetów WD.

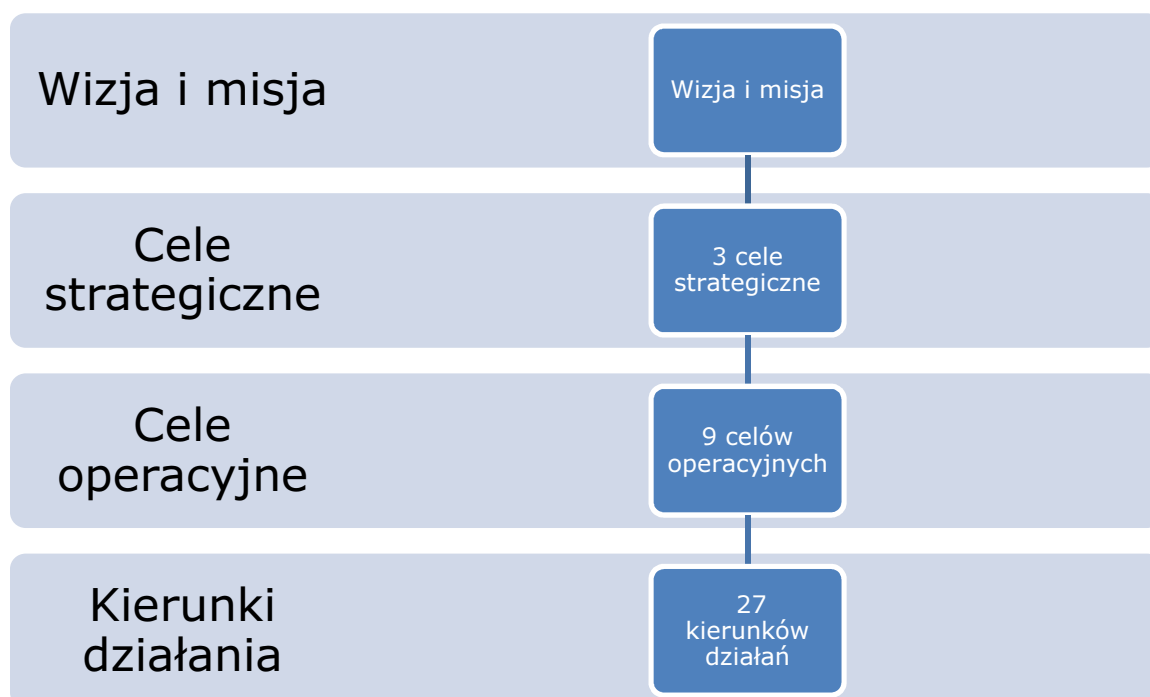
Aktualna SRWD oraz inne dokumenty programowe nie tworzą jednego „drzewa celów”, lecz przypominają raczej las różnych drzew. Dokumenty te generują własne, niepowiązane ze sobą „drzewa celów”. Ich wynikiem są bardzo liczne, propozycje działań dla samorządu województwa, z których wiele nie ma związku z zadaniami własnymi samorządu województwa, ani ze zdolnością ich wykonywania.

Przykładowe struktury celów w archiwalnych i aktualnych dokumentach programowych, uchwalonych przez Sejmik WD, przedstawiono na rysunkach poniżej.

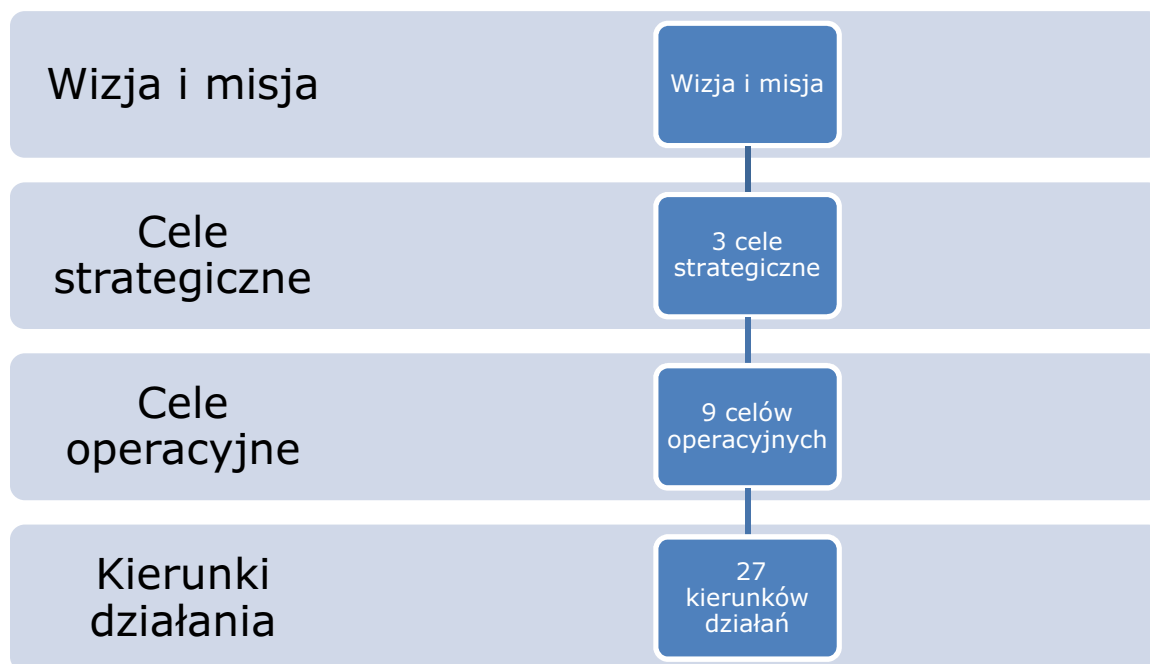
programów wojewódzkich, 2) tryb i zasady współpracy z podmiotami wymienionymi w art. 12.

RYSUNEK 9 STRUKTURA CELÓW STRATEGII ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO(2000)

RYSUNEK 10 STRUKTURA CELÓW REGIONALNEJ STRATEGII INNOWACJI DLA WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA LATA 2011-2020 (2011)

RYСУNEK 11 STRUKTURA CELÓW REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO 2007-2013

Wniosek:

Istnieje potrzeba ustalenia jednej hierarchii celów obejmujących SRWD , strategie dodatkowe i programy wykonawcze (jedno „drzewo celów”). Inne dokumenty programowa powinny rozwijać cele określone w SRWD, a nie kreować nowe.

Uwzględnienie programów krajowych w SRWD.

Na poziomie regionalnym możliwa jest transpozycja programów krajowych, z których każdy odpowiada jednej sferze (rys.).

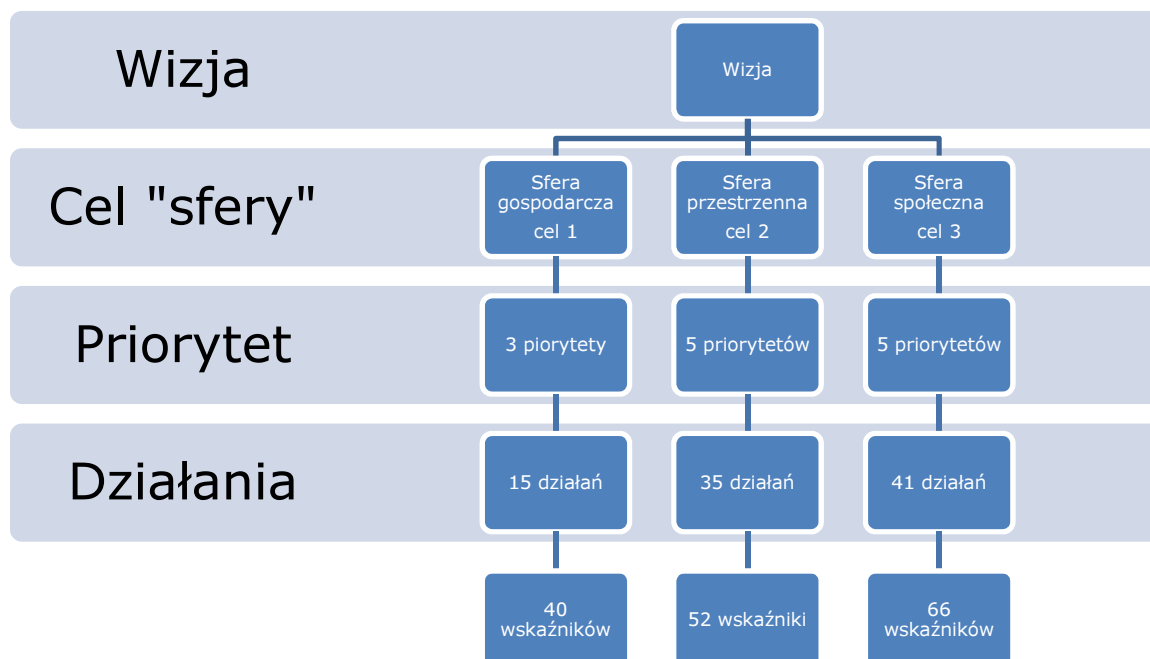
Transpozycja strategii krajowych

RYSUNEK 12 MOŻLIWA TRANSPOZYCJA STRATEGII UE NA POZIOM REGIONALNY

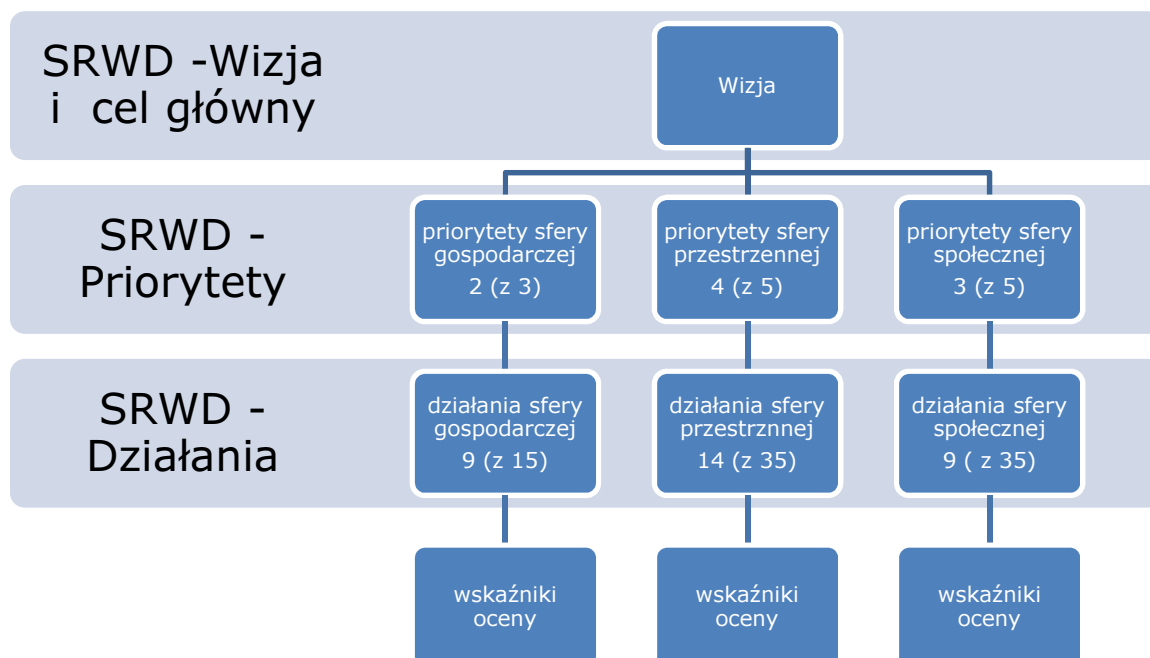
Propozycja zmiany struktury SRWD.

Aktualna struktura celów w SRWD przedstawia się następująco:

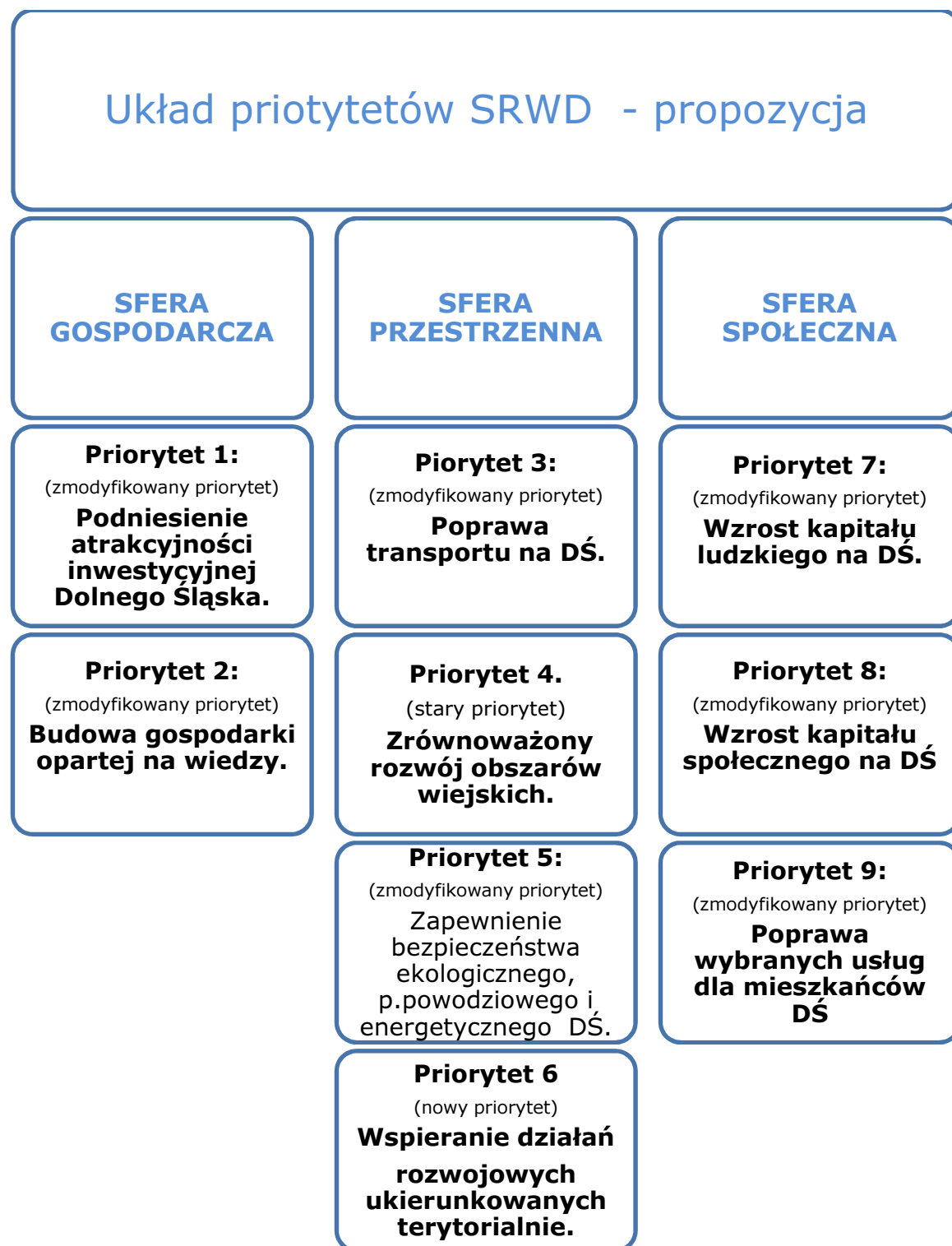
RYСУNEK 13 STRUKTURA CELÓW SRWD (2005)

Proponuje się uproszczenie struktury.

RYСУNEK 14 PROPOZYCJA STRUKTURY CELÓW SRWD I W STRATEGIACH UZUPEŁNIAJĄCYCH

Propozycja zmiany priorytetów w SRWD.

RYSUNEK 15 UKŁAD PRIORYTETÓW SRWD - -PROPOZYCJA

Propozycja zmiany priorytetów i działań w sferze gospodarczej.

Proponuje się następujące zmiany:

1. Rezygnuje się z określania – jako odrębnego - celu sfery gospodarczej „Zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego Śląska”
2. Łączy się aktualny priorytet 1 i 3 i modyfikuje działania.
3. Nie zmienia się aktualnego priorytetu 2 i modyfikuje działania.
4. Redukuje się liczbę działań

Efekt:

1. Liczba priorytetów gospodarczych spada z 3 do 2, liczba działań z 15 do 9.
2. Działania o podobnym charakterze łączone są w działania.
3. Przewiduje się utworzenia jednolitej, regionalnej sieci instytucji wspierania biznesu

Szczegółowe propozycje zmian opisano w tabelach.

TABELA 9 PRIORYTETY SFERY GOSPODARCZEJ W AKTUALNEJ SRWD – PROPONOWANE ZMIANY

Priorytet w aktualnej SRWD	Działanie w aktualnej SRWD	Proponowane zmiany
Priorytet 1. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Dolnego Śląska		Zachowanie, połączenie z priorytetem 3
	1.Wspieranie inwestycji krajowych i zagranicznych. Marketing Gospodarczy Dolnego Śląska.	Zachowany – modyfikacja
	2 Tworzenie obszarów oraz ośrodków wzrostu i rozwoju.	Likwidacja
	3 Wspieranie instytucji otoczenia biznesu.	Zachowany – modyfikacja
Priorytet 2. Budowa gospodarki opartej na wiedzy (GOW)		Zachowanie, zmian działań
	1.Rozwijanie nowoczesnych technik i technologii również w sferze usług oraz umiejętności ich Wykorzystania	
	2. Wzmacnianie potencjału innowacyjności.	
	3.Wsparcie dla transferu technologii.	
Priorytet 3. Wspieranie aktywności gospodarczej na Dolnym Śląsku		Modyfikacja - Połączenie z priorytetem 1 w nowy brzmieniu

	1.Wspieranie rozwoju MŚP	
	2.Efektywne wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania przedsiębiorstw gospodarczych.	
	3.Promowanie produktów regionalnych i ich marketing.	
	4.Współpraca gospodarcza w regionie.	
	5.Rozszerzanie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.	
	6.Wspieranie zmian postaw mieszkańców regionu ukierunkowanych na przedsiębiorczość w szczególności mieszkańców dolnośląskich małych miast.	
	7.Wspieranie procesu prywatyzacji przedsiębiorstw i nieruchomości będących własnością publiczną.	
	8. Wspieranie eksportu i budowanie potencjału kapitału eksportowego i internacjonalizacji dolnośląskich przedsiębiorstw.	
	9.Wspieranie integracji i rozbudowy gospodarczej dolnośląskiego potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego i ich promocja.	

TABELA 10 PRIORYTET W SFERZE GOSPODARCZEJ W PRZYSZŁEJ SRWD – PROPOZYCJA

Priorytet	Działania	Zakres	Dokumenty
Priorytet 1: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Dolnego Śląska			
	1.Marketing Gospodarczy Dolnego Śląska	Program współpracy z sektorem przedsiębiorstw, w szczególności: • Program Promocji gospodarczej, • Promocja produktów regionalnych • Zorganizowana obsługa zagraniczna (targi, wystawy, materiały). Misje gospodarcze etc • Współpraca z innymi województwami i krajami • Platforma kojarzenia przedsiębiorców (partnerstwo, organizacja w grupy producenckie, kooperacyjne, dystrybucyjne, kapitałowe etc.)	W tym obszarze brakuje spójnego dokumentu określającego zasady wspierania sektora przedsiębiorstw

		- Platforma ofertowa – nieruchomości, obszary inwestowania - Współpraca gospodarcza w regionie - Szkolenia uzupełniające	
	2 Wsparcie instytucji otoczenia biznesu o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym.	- Dolnośląska Sieć Obsługi Inwestorów i Przedsiębiorców - Dolnośląska Sieć Inkubatorów Przedsiębiorczości - Dolnośląska Sieć Parków Przemysłowych, Technologicznych i Obszarów Gospodarczych - Dolnośląska Sieć Klastrow Wsparcie infrastruktury technicznej oraz działalności	
	3. Wsparcia MŚP. Zwiększenie dostępu MŚP do kapitału w wybranych sektorach	[Lista branż do uzgodnienia] - Np. Dolnośląski Program Poręczeń i Gwarancji, - Szkolenia uzupełniające	
	4. Wsparcie najatrakcyjniejszych branż DS.	- Lista branż do uzgodnienia - Przykład branż: przemysł surowców mineralnych¹⁴, IT	
	5. Dolnośląski Program Rozwoju Turystyki	Realizowane jako wsparcie rozwoju jednej z najatrakcyjniejszych branż DS (turystyka i uzdrowiska)	Program Rozwoju Turystyki
Priorytet 2. Budowa gospodarki opartej na wiedzy			
	1 Wzmacnianie innowacyjnych umiejętności i postaw, kluczowych dla gospodarki opartej na wiedzy.	Ze względu na opracowanie i przyjęcie przez Sejmik uchwały w sprawie „Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020”, proponuje się, aby SRWD dostosowana została do RSI.	1. Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020” 2. Plan
	2 Zwiększenie szansy na sukces innowacyjnych projektów biznesowych.		

¹⁴ Np. w formie wsparcia publicznej infrastruktury transportowej, użytkowanej przez kopanie.

	3 Wzrost potencjału innowacyjnego dolnośląskich jednostek naukowych.		Wykonawczy na lata 2012-2014 do Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020
	4 Rozwój współpracy w gospodarce w obszarze innowacji.		

Propozycja zmiany priorytetów i działań w sferze przestrzennej.

Proponuje się następujące zmiany:

1. Rezygnuje się z określania – jako odrębnego -celu sfery przestrzennej, który brzmi: „ Zwiększenie spójności przestrzennej i infrastruktury regionu i jego integracja z europejskimi obszarami wzrostu”.
2. Modyfikuje się układu priorytetów (ich treść jest zbliżona do zapisów priorytetów aktualnego programu RPO).
3. Zachowuje się priorytet „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich”.
4. Wprowadza się nowy priorytet „Wspieranie działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie”.
5. Redukuje liczbę działań.

Efekt:

1. Liczba priorytetów gospodarczych spada z 5 do 4, liczba działań z 35 do 13.
2. Działania o podobnym charakterze są łączone.
3. Przewiduje się utworzenia jednolitej sieci instytucji wspierania biznesu

Szczegółowe propozycje zmian opisano w tabelach.

TABELA 11 PRIORYTETY W SFERZE PRZESTRZENNEJ W AKTUALNEJ SRWD – PROPONOWANE ZMIANY

Priorytet 1- 5 w aktualnej SRWD	Działanie	Proponowane zmiany
Priorytet 1: Poprawa spójności przestrzennej regionu		Zachowanie w innej formie
	1. Policentryczny rozwój sieci osadniczej oraz tworzenie nowoczesnych rozwiązań funkcjonalnych, przy zachowaniu walorów przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych.	Likwidacja – SW nie kształtuje sieci osadniczej
	2. Rozwój przestrzenny i kształtowanie ładu przestrzennego, w oparciu o Wrocławski Obszar Metropolitalny, Aglomerację Funkcjonalną LGOM oraz ośrodki ponadregionalne.	Likwidacja w tej formie.
	3. Przeciwdziałanie degradacji obszarów peryferyjnych i zagrożonych marginalizacją.	Zachowanie w innej formie.
	4. Kształtowanie układów komunikacyjnych sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi społecznemu i gospodarczemu regionu.	Zachowanie w innej formie.
	5. Rozwój i usprawnienie ponadregionalnej infrastruktury komunikacyjnej.	Zachowanie w innej formie.
	6. Wspieranie inwestycji infrastrukturalnych związanych z udostępnieniem terenów pod zabudowę mieszkaniową.	Likwidacja – zadanie gmin
Priorytet 2: Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich		Zachowanie. Redukcja ilości działań.
	1. Podniesienie poziomu życia ludności wiejskiej.	Zadanie do zachowania
	2. Przekształcanie struktury agrarnej.	SW raczej nie zmienia struktury agrarnej
	3. Wykształcenie nowej koncepcji wsi – rozwój pozarolniczej aktywności mieszkańców terenów wiejskich i wykształcenie nowych funkcji dla tych terenów.	Zachowanie w innej formie. Tu nie chodzi o koncepcję, Tu chodzi o wspierania przekształceń
	4. Zwiększanie potencjału produkcji leśnej.	Zachowanie w innej formie
	5. Wspieranie działalności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.	SW raczej nie ma instrumentów wspierania zmiany
	6. Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej wychodząca naprzeciw wymogom	Zachowania

	funkcji gospodarczych oraz edukacyjnych.	
Priorytet 3: Poprawa ładu przestrzennego, harmonijności struktur przestrzennych		Likwidacja
	1.Kształtowanie atrakcyjnych form różnorodnych zespołów zabudowy, w tym rewitalizacja obszarów zdegradowanych.	Likwidacja - SW nie żadnych instrumentów kształtowania zabudowy
	2. Rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie planowania przestrzennego, współpracy między regionami i jednostkami lokalnymi. Intensyfikacja współpracy województwa dolnośląskiego z krajami czeskimi w dziedzinie trans granicznych połączeń komunikacyjnych.	Likwidacja – zadanie operacyjne
	Ochrona dziedzictwa kulturowego	Zachowanie
Priorytet 4: Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki		Zachowanie w innej formie.
	1. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.	
	2.Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych ich ochrona oraz ochrona ich zlewni.	
	3.Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów komunalnych i przemysłowych na środowisko.	
	4.Podniesienie jakości gleb zdegradowanych i zrekultywowanych.	
	5.Ochrona zasobów naturalnych poprzez ich racjonalne wykorzystanie.	
	6. Utrzymanie i ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, podniesienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	
	7.Prognozowanie, reagowanie i likwidacja skutków nadzwyczajnych zagrożeń dla zdrowia, życia, mienia i środowiska.	
	8.Propagowanie wiedzy ekologicznej.	
	9. Zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej i zwiększenie retencji wód, w szczególności poprzez zapewnienie realizacji „Programu dla Odry – 2006”.	
	10. Zapewnienie warunków przestrzennych i odpowiednich warunków ekologicznych dla utrzymania i rozwoju funkcji uzdrowiskowych.	
	11. Monitoring wszystkich elementów środowiska.	
	12. Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie ochrony środowiska przed zagrożeniami.	
Priorytet 5. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu		Radykalna zmiana.

		Połączenie z priorytetem 4
	1.Rozbudowa i modernizacja krajowego systemu przesyłowego na terenie regionu.	Likwidacja – nie są to zadania SW
	2.Rozbudowa i modernizacja sieci rozdzielczej.	Likwidacja – nie są to zadania SW
	3.Wykorzystanie źródeł energii odnawialnej z preferencją dla elektrowni wodnych.	Zachowania w innej formie
	4.Rozbudowa i modernizacja krajowego układu sieci gazowej wysokiego ciśnienia.	Likwidacja – nie są to zadania SW
	5.Sukcesywna gazyfikacja terenów osadniczych.	Zachowanie w innej formie
	6. Zapewnienie strategicznej rezerwy systemu gazowniczego.	Likwidacja – nie są to zadania SW
	7.Rozbudowa i modernizacja systemów grzewczych oraz alternatywnych źródeł ciepła.	Zachowania w innej formie
	8.Włączenie sieci infrastrukturalnych w układy europejskie.	Likwidacja – nie są to zadania SW

TABELA 12 PRIORYTETY W SFERZE PRZESTRZENNEJ W PRZYSZŁEJ SRWD – PROPOZYCJA

Priorytet	Działania	Zakres	Dokumenty
Priorytet 3 Poprawa transportu na DŚ			
	1.Budowa i modernizacja dróg o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym	- Najważniejsze drogi wojewódzkie - Uzupełniające projekty na drogach krajowych i powiatowych i lokalnych o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym - Inteligentne systemy transportu na drogach wojewódzkich..	
	2.Modernizacja i rozbudowa kolejowego transportu publicznego o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym	- Tabor kolejowy –szynobusy - Uzupełniające projekty w zakresie infrastruktury kolejowej, - Uzupełniające projekty z transportu miejskiego i organizacji zintegrowanych systemów transportu publicznego	
	3.Wsparcie projektów transportowych o znaczeniu wojewódzkim i	Uzupełniające projekty z transportu	

	subregionalnym nieobjętych działaniami 1 i 2		
Priorytet 4: Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.			Wzorowana na PROW 2007-2014
	1. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej	• Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, • Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, • Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej, • Odnowa i rozwój wsi	
	2. Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich	• Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne. • Inne działania	
	3. Wsparcie zintegrowanych projektów na rzecz rewitalizacji wiejskich	Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju, Wdrażanie projektów współpracy, Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja	
Priorytet 5: Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego, przeciwpowodziowego i energetycznego DŚ.			
	1. Poprawa środowiska naturalnego w zakresie wody i ścieków	Realizacja wymagań UE i krajowych w zakresie • Gospodarki i zaopatrzenia w wodę pitną, • Oczyszczania ścieków (wykonanie Dyrektywy azotanowej nr 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r.)	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
	2. Poprawa gospodarki odpadami	Realizacja wymagań UE i krajowych w zakresie: • Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi. • Wsparcie najważniejszych projektów o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
	3. Dolnośląski Program Gospodarki Wodnej	W zakresie odpowiedzialności SW realizacja wymagań • Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000 r. • Dyrektywy Powodziowej (2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 23 października 2007 r.)	

		.	
	4. Poprawa efektywności energetycznej, lokalnej energetyki i OZE	• Lokalna programy gazyfikacji, • Pilotażowe projekty z zakresu efektywności energetycznej, • Energia odnawialna, • Efektywność energetyczna i produkcja skojarzona (kogeneracja), • Zarządzanie energią	
	5. Poprawa środowiska naturalnego w pozostałym zakresie	Realizacja wymagań UE i krajowych w zakresie: • Jakości powietrza, • Zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń, • Dostosowania do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków, • Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów, • Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody, • Promowanie czystego transportu miejskiego, • Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznymi, • Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	i Program Ochrony Środowiska WD.
Priorytet 6. Wspieranie działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.			
• Wariant 1: wg kategorii miast (przykład)			
	1. Projekty dla ośrodków o wojewódzkich	• Indykatoryna lista projektów o charakterze metropolitalnym dla Wrocławia	
	2. Projekty dla ośrodków regionalnych i subregionalnych (w rozumieniu KPZK 2030)	Realizacja projektów w zakresie: • Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich • Inne projekty alternatywne - Indykatoryna lista projektów	
	2. Projekty dla miast lokalnych (w rozumieniu KPZK 2030) nieobjętych programami	Jak wyżej	

	zrównoważone o rozwoju obszarów wiejskich		
Wariant 2: wg obszarów funkcjonalnych (przykład)			
	Aglomeracja Wrocławska		
	Aglomeracja Legnicko Głogowska		
	Sudety I (Jelena Góra)		
	Sudety II (Wałbrzyska)		
	Sudety III (Kłodzkie)		
	Bory Dolnośląskie		
	Przedgórze Sudeckie		

Uwagi:

Nowy priorytet: Wspieranie działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Proponowany priorytet „Wspieranie działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie” jest priorytetem nawiązującym do RPO (w ramach RPO realizowano m.in. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich).

5. W wariantcie 1 posłużono się typologią zgodną z KPZK 2030 (patrz tabela)

TABELA 13TYPOLOGIA MIAST WG KPZK 2030

- **Ośrodki wojewódzkie, w tym metropolitalne** – miasta wojewódzkie, w tym te o statusie ośrodków metropolitalnych, pełniące najważniejsze funkcje w systemie osadniczym kraju oraz odgrywające najważniejsze role gospodarcze, polityczne, społeczne i kulturalne w skali ponadregionalnej i krajowej a także międzynarodowej;
- **Ośrodki regionalne** – miasta niepełniące funkcji ośrodków wojewódzkich, liczące zasadniczo między 100 a 300 tys. mieszkańców, pełniące ważne role administracyjne, gospodarcze i społeczne, koncentrujące również niektóre funkcje metropolitalne, ale o znacznie mniejszej, głównie o regionalnej, skali oddziaływania niż ośrodki metropolitalne czy pozostałe wojewódzkie;
- **Ośrodki subregionalne** – miasta liczące pomiędzy 50 a 100 tys. mieszkańców, pełniące role administracyjne, gospodarcze i społeczne dla ich mieszkańców oraz dla mieszkańców otaczających je obszarów miejskich i

wiejskich; miasta te są również miejscem dostarczania usług publicznych w uzupełnieniu do oferty miast wojewódzkich i regionalnych;

- **Ośrodki lokalne** – zasadniczo miasta poniżej 50 tys. mieszkańców, które posiadają szczególne znaczenie dla rozwoju otaczających je obszarów wiejskich, głównie jako centra tworzenia funkcji poza rolniczych oraz jako inkubatory przedsięwzięć aktywizujących te tereny, dostarczając dla nich usługi publiczne średniego rzędu;

W wariantcie 1 beneficjentami stają się Miasta. Zakłada się, że część miast lokalnych zostanie objęta programami zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

W wariantcie 2 następuje podział na obszary funkcjonalne (podano przykład, możliwy jest inny podział na obszary funkcjonalne). Beneficjentami nie muszą być Miasta.

Propozycja zmiany priorytetów i działań w sferze społecznej.

Proponuje się następujące zmiany:

1. Rezygnuje się z określania – jako odrębnego -celu sfery przestrzennej, który brzmi: „Rozwijanie solidarności społecznej oraz postaw obywatelskich twórczych i otwartych na świat”
2. Modyfikuje się układu priorytetów (ich treść jest zbliżona do zapisów projektów strategii krajowych, z wykorzystaniem aktualnego programu RPO i SRWD).
3. Redukuje liczbę działań

Efekt:

1. Liczba priorytetów gospodarczych spada z 5 do 4, liczba działań z 35 do 9.
2. Działania o podobnym charakterze łączone są w działania.

Szczegółowe propozycje zmian opisano w tabelach.

TABELA 14 PRIORYTETY W SFERZE SPOŁECZNEJ W AKTUALNEJ SRWD – PROPONOWANE ZMIANY

Priorytet	Działanie	Proponowane zmiany
Priorytet 1. Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu		Zachowania jako działanie
	1.Integracja i wsparcie osób niepełnosprawnych oraz innych grup społecznych pozbawionych możliwości	Są to komponenty działań (wg

	samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.	nowego układu)
	2. Doskonalenie i tworzenie systemów opieki nad dzieckiem i rodziną. Wsparcie dzieci i młodzieży oraz wychowanków domów dziecka dotkniętych sieroctwem, w tym sieroctwem społecznym.	j.w.
	3. Aktywizacja społeczna i opieka nad osobami starszymi	j.w.
	4. Wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn.	j.w.
	5. Redukowanie zjawiska ubóstwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów regionu dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i bezdomności.	j.w.
	6. Profilaktyka uzależnień.	j.w.
	7. Promowanie innowacyjnych metod i technik rozwiązywania problemów z zakresu polityki i profilaktyki społecznej.	j.w.
	8. Stworzenie i uruchomienie mechanizmów tworzących atrakcyjne warunki pierwszego zatrudnienia.	j.w.
	9. Wdrażanie planów działań na rzecz wzrostu zatrudnienia przy wykorzystaniu partnerstwa społecznego. Promocja zatrudnienia socjalnego i spółdzielczości socjalnej.	j.w.
	10. Tworzenie i promowanie mechanizmów w zakresie elastycznych i aktywnych form zatrudnienia, przeciwdziałających wykluczeniu z rynku pracy.	j.w.
Priorytet 2. Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury		Zachowania jako działanie
	1. Optymalizacja infrastruktury kulturalnej, zwiększenie aktywności społecznej w obszarze kultury.	Są to komponenty działań (wg nowego układu)
	2. Ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego. Rozwój tożsamości regionalnej.	j.w.
	3. Kreowanie opinii społecznej pozbawionej negatywnych stereotypów w odniesieniu do osób dotkniętych marginalizacją społeczną.	j.w.
	3. Wsparcie i promocja postaw prospołecznych oraz lokalnych inicjatyw społecznych na zasadach pomocniczości i partnerstwa	j.w.
	4. Aktywizacja społeczności lokalnych, w szczególności z terenów wiejskich i	j.w.

	małych ośrodków miejskich.	
	5.Umacnianie i rozwój współpracy administracji publicznej z organizacjami sektora pozarządowego.	j.w.
Priorytet 3. Poprawa jakości i efektywności systemu edukacji i badań naukowych		Zachowania jako działanie
	1.Podniesienie jakości kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli i osób prowadzących szkolenia, promowanie aktywizujących metod edukacji.	Są to komponenty działań (wg nowego układu)
	2.Zapewnienie powszechnego dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnych.	j.w.
	3.Zwiększenie liczby studiujących na kierunkach matematyczno-przyrodniczych i technicznych.	j.w.
	4.Kształtowanie drożnego systemu edukacyjnego umożliwiającego kształcenie ciągłe.	j.w.
	5.Dostosowanie oferty edukacyjnej do faktycznych potrzeb indywidualnych odbiorców i rynku pracy.	j.w.
	6.Rozwijanie kompetencji i umiejętności potrzebnych dla społeczeństwa wiedzy oraz postaw innowacyjnych.	j.w.
	7. Rozwijanie przedsiębiorczości poprzez promowanie inicjatywy i kreatywności w procesie kształcenia.	j.w.
	8.Współuczestnictwo w tworzeniu europejskiej przestrzeni edukacyjnej i przestrzeni wiedzy.	j.w.
	9.Wzmocnienie powiązań edukacji z gospodarką, nauką oraz środowiskiem lokalnym; rozwój procesu uspołecznienia edukacji.	j.w.
	10. Koordynacja kierunków kształcenia i szkolenia bezrobotnych i osób poszukujących pracy z potrzebami rynku pracy.	j.w.
	11.Zwiększenie zakresu informacji i jakości poradnictwa zawodowego. Rozwijanie systemu preorientacji zawodowej.	j.w.
Priorytet 4 Stałe podnoszenie stanu bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców Województwa		Likwidacja w tej formie
	1.Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ludności.	Są to komponenty działań (wg nowego układu)
	2.Wspieranie działań skierowanych	j.w.

	przeciw patologiom społecznym, wypracowanie skutecznych form współpracy obywateli z policją oraz współpracy sąsiedzkiej w środowisku zamieszkania	
	3.Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.	j.w.
	4.Zmniejszenie narażenia ludności na czynniki szkodliwe w środowisku życia, pracy i nauki	j.w.
	5.Zwiększanie aktywności samorządów, organizacji i stowarzyszeń w rozwoju i promowaniu sportu, rekreacji i aktywnego trybu życia. Szkolenie kadr	j.w.
	6.Zwiększenie skuteczności zapobiegania, wczesnego wykrywania i leczenia chorób oraz zapobieganie i leczenie uzależnień.	j.w.
	7.Zapewnienie dostępu do specjalistycznych świadczeń zdrowotnych wykonywanych w najbardziej optymalny i efektywny sposób.	j.w.
	8.Promocja zdrowia psychicznego oraz zapobieganie występowaniu zaburzeń psychicznych.	j.w.
	9.Rozwój systemu opieki nad kobietami w ciąży i noworodkami.	j.w.
	10.Rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych, częściowo zastępujących system ochrony zdrowia.	j.w.
Priorytet 5: Aktywna polityka rynku pracy oraz wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich		
	1.Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy identyfikowanymi w oparciu o badania i analizy tego rynku.	Są to komponenty działań (wg nowego układu)
	2.Wspieranie procesów restrukturyzacyjnych.	j.w.
	3.Promocja samozatrudnienia.	j.w.
	4.Zwiększanie dostępu do zatrudnienia	j.w.

TABELA 15 PRIORYTET W SFERZE SPOŁECZNEJ W PRZYSZŁEJ SRWD – PROPOZYCJA

Priorytet	Działania	Zakres	Dokumenty
Priorytet 7 Wzrost kapitału ludzkiego na DŚ.			
	Poprawa rynku pracy na DŚ.	- Realizacja zadań własnych województwa w tym zakresie. - Wspierania wybranych projektów w partnerstwie innymi podmiotami (w tym programy dedykowane dla obszarów problemowych)	
	Poprawa edukacji na DŚ.	- Realizacja zadań własnych województwa w tym zakresie. - Wspierania wybranych projektów o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym w partnerstwie z gminami, powiatami, uczelniami wyższymi i innymi podmiotami	
	Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	- Realizacja zadań własnych województwa w tym zakresie. - Wspierania wybranych projektów w partnerstwie z gminami, powiatami i innymi podmiotami	
Priorytet 8: Wzrost kapitału społecznego na DŚ			
	Poprawa wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego	- Realizacja zadań własnych województwa w tym zakresie. - Projekt „Lubiąż” - Wspierania wybranych projektów o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym w zakresie ochrony zabytków. - Wspierania wybranych projektów o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym w partnerstwie z gminami, powiatami, uczelniami wyższymi i innymi podmiotami	

	Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego	Współdziałanie i partycypacja społeczna, w tym: • Współpraca instytucji publicznych z obywatelami. • Wspierania organizacji pozarządowych. • Woluntariat, W zakresie niepowielającym zadań gmin	
	Jesteśmy Dolnoślązakami	• Rozwój tożsamości regionalnej. • Programy edukacyjne • Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja zasobów związanych z dziedzictwem Dolnego Śląska • Inne formy działania	
Priorytet 9: Poprawa wybranych usług dla mieszkańców DŚ			
	Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu regionalnym i subregionalnym	Kontynuacja projektu PRO – Uzasadnienie: SW nie odpowiada bezpośrednio, za jakość usług służby zdrowia/	
	Rozwój społeczeństwa informacyjnego na DS	Kontynuacja projektu PRO w zakresie projektów o znaczeniu wojewódzkim lub subregionalnym.	
	Poprawa zarządzania administracją	• Poprawa zarządzania administracją podległą marszałkowi WD, • Wspierania wybranych projektów o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym w partnerstwie z gminami, powiatami i administracją rządową	
	Lista innych usług do ustalenia		

VI. Propozycje dużych projektów rozwojowych w sferze gospodarczej

Przez duże projekty rozwojowe należy rozumieć te zadania, które mają szczególne znaczenie dla rozwoju Dolnego Śląska i można je zdefiniować ex ante. W przeważającej części będą duże przedsięwzięcia o charakterze budowlanym.

Poniżej przedstawiono wstępny przegląd potencjalnych projektów w sferze gospodarczej.

TABELA 16 POTENCJALNE DUŻE PROJEKTY ROZWOJOWE W SFERZE GOSPODARCZEJ

Priorytet/ Działania	Uwagi	Potencjalne Duże Projekty Rozwojowe (DPR)
Priorytet 1 Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Dolnego Śląska		
1. Marketing Gospodarczy Dolnego Śląska	Kryteria wyboru: projekt wielokryteryjny,.	Nie (Potencjalne DPR o znaczeniu regionalnym i subregionalnym -projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym)
2 Wsparcie instytucji otoczenia biznesu o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym.	- Większość projektów jest rozproszona i może być realizowana w trybie konkursowym. - Aktualnie nie wiadomo, czy będą to DPR, finansowanymi przez państwo, czy samorządu wojewódzkiego (regionalna lista projektów).	Wyjątkowo Potencjalnymi DPR są dolnośląskie Parki Przemysłowe i Technologiczne.
3. Wsparcia MŚP. Zwiększenie dostępu MŚP do kapitału w wybranych sektorach	Projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Nie
4. Wsparcie najatrakcyjniejszych branż DS.	Projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Nie
5. Dolnośląski Program Rozwoju Turystyki	Projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym. Wyjątkowo można wytypować DPR	Tak Potencjalne DPR: np. Subregionalne Publiczne ośrodki kongresowo-biznesowe (projekt taki może być również zrealizowany w

		Priorytecie 6)
Priorytet 2. Budowa gospodarki opartej na wiedzy		
1 Wzmacnianie innowacyjnych umiejętności i postaw, kluczowych dla gospodarki opartej na wiedzy.	Projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Nie
2 Zwiększenie szansy na sukces innowacyjnych projektów biznesowych.	Projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Nie
3 Wzrost potencjału innowacyjnego dolnośląskich jednostek naukowych.	W tym obszarze dominującą rolę odgrywa Państwo	Wyjątkowo Potencjalne DPR: Wybrana przedsięwzięcia uczelni o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym.
4 Rozwój współpracy w gospodarce w obszarze innowacji.	Projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Nie

VII. Propozycje dużych projektów rozwojowych w sferze przestrzennej -priorytet 3 (transport).

W dziale tym zaangażowanych jest wiele podmiotów publicznych(rząd i JST). Skala zapóźnienia cywilizacyjnego jest znacząca. Do roku 2020 można uzyskać poprawę sytuacji, ale nie ma szans na doprowadzenie całej infrastruktury transportowej do stanu uznawanego za odpowiadający potrzebom.

Województwo może zaangażować się w różnych form transportu. Ze względu na ograniczone środki proponuje się, aby skoncentrować działania samorządu województwa na dwóch dziedzinach:

- Drogi o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym¹⁵,
- Usługi publicznego transport kolejowy o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,

TABELA 17 ZAANGAŻOWANIE SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA W ZAKRESIE TRANSPORTU – PROPOZYCJA

Nr Kategorii interwencji	Proponowane zaangażowanie inwestycyjne samorządu województwa	Polityka
16 Kolej	Wyjątkowo	Współfinansowania wybranych projektów w ramach Partnerstwa Publiczno – Publicznego
17 Kolej (sieci TEN-T)	Nie	Zadania rządowe
18 Tabor kolejowy	Tabor kolejowy krajowy – nie Tabor kolejowy regionalny – tak	Zadania rządowe Najwyższy priorytet
19 Tabor kolejowy (sieci TEN-T)	Nie	Zadania rządowe
20 Autostrady	Nie	Zadania rządowe
21 Autostrady (sieci TEN-T)	Nie	Zadania rządowe
22 Drogi krajowe	Wyjątkowo	Współfinansowania wybranych projektów w ramach Partnerstwa Publiczno – Publicznego
23 Drogi regionalne/lokalne	Drogi wojewódzkie o znaczeniu wojewódzkim i regionalnym -- tak	Najwyższy priorytet

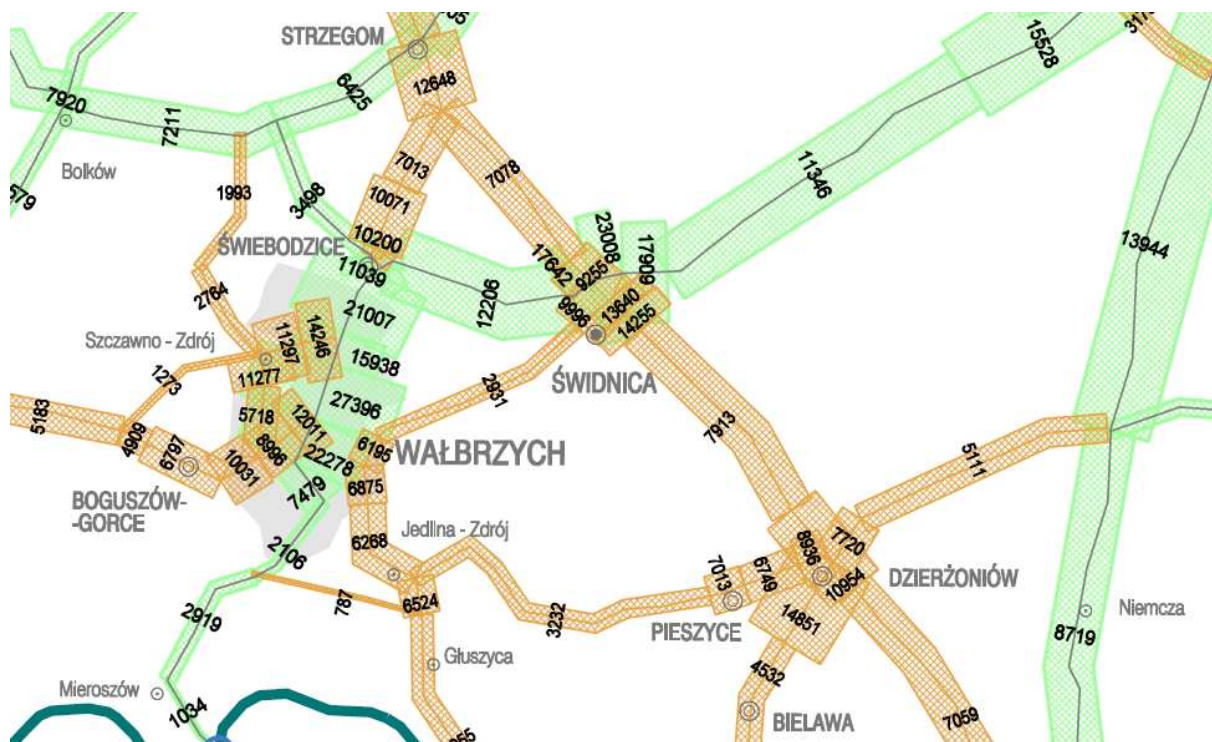
¹⁵ Proponowany zakres nie pokrywa się ze stosowanym podziałem kategorii dróg: zasadniczo będą do podstawowe drogi wojewódzkie, a wyjątkowo również: części dróg krajowych, powiatowych i gminnych.

	Drogi wojewódzkie o znaczeniu lokalnym – tak w minimalnym standardzie.	Współfinansowania wybranych projektów w ramach Partnerstwa Publiczno – Publicznego
	Drogi lokalne: Wyjątkowo (nie dotyczy projektów rozwoju wsi)	Współfinansowania wybranych projektów w ramach Partnerstwa Publiczno – Publicznego
24 Ścieżki rowerowe	Wyjątkowo	Zadania gmin. Możliwa koordynacja w skali województwa Współfinansowania wybranych projektów w ramach Partnerstwa Publiczno – Publicznego
25 Transport miejski	Transport autobusowy – Wyjątkowo	Zadanie gmin Wybrane projekty w ramach Partnerstwa Publiczno – Publicznego (np. pilotażowe projekty ekologiczne)
	Transport kolejowy regionalny – tak	Najwyższy priorytet
	Organizacja subregionalnych systemów zarządzania transportem publicznym – tak.	Najwyższy priorytet
26 Transport multimodalny	Wyjątkowo	
27 Transport multimodalny (sieci TEN-T)	Nie	Zadania rządowe
28 Inteligentne systemy transportu	Tak - drogi wojewódzkie o znaczeniu wojewódzkim i regionalnym.	
29 Porty lotnicze	Tak – wybrane projekty	Wybrane projekty w ramach Partnerstwa Publiczno – Publicznego
30 Porty	Nie	Zadania rządowe
31 Śródlądowe drogi wodne (regionalne i lokalne)	Nie dotyczy	
32 Śródlądowe drogi wodne (sieci TEN-T)	Nie	Zadania rządowe

Metodologia wyboru dużych projektów rozwojowe w transporcie.

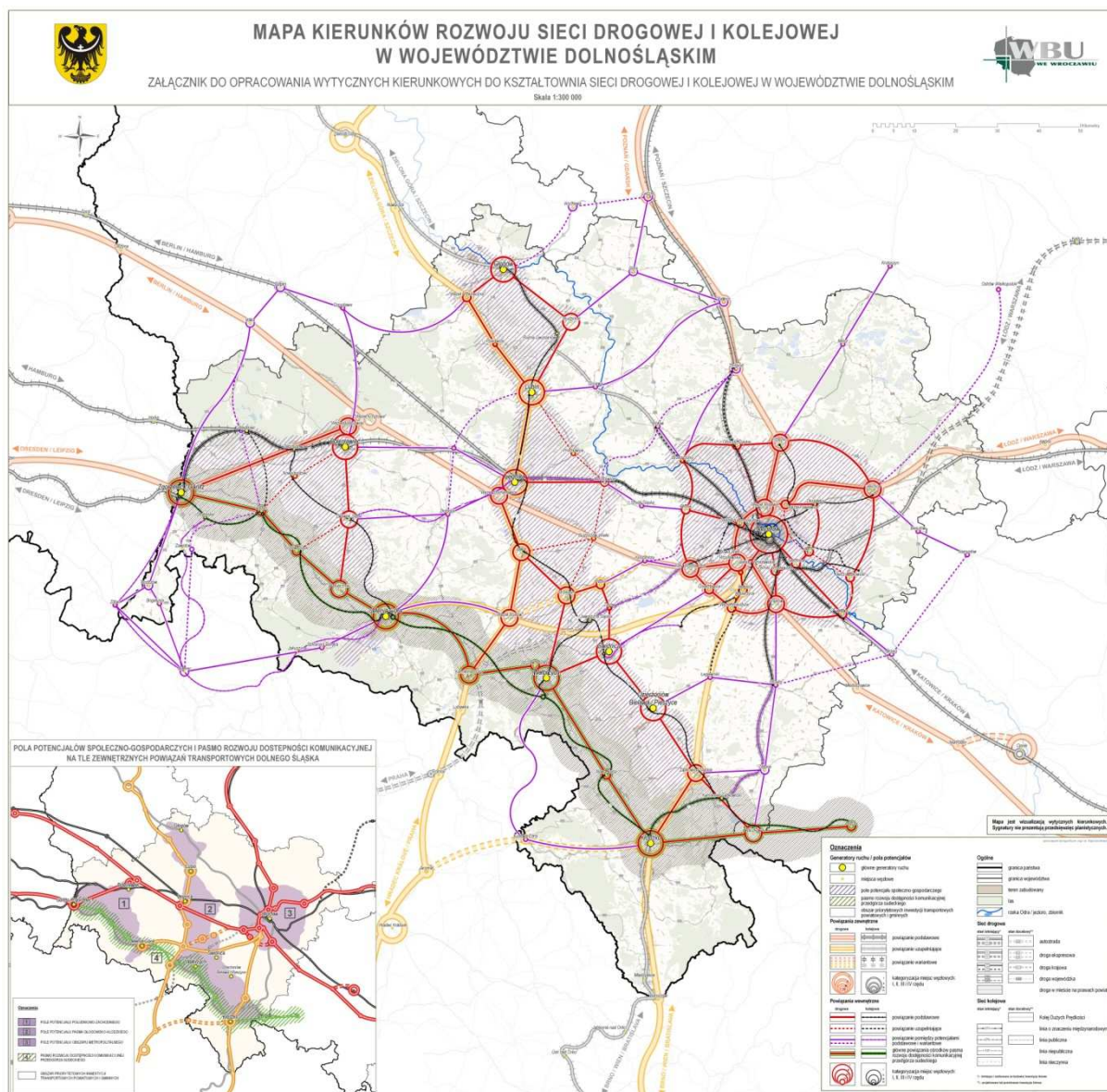
1. W przypadku dróg o znaczeniu międzynarodowym i krajowym podstawą są decyzje, realizacje i projekty decyzji na szczeblu rządowym lub administracji drogowej i kolejowej
2. W przypadku dróg o znaczeniu regionalnym i subregionalnym podstawowym kryterium wyboru powinny być prognozowane potoki ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich (rok 2025) na podstawie Generalnego Pomiaru Ruchu w 2010 roku (GPR 2010), oceny powiązań urbanistycznych oraz oceny stanu infrastruktury.

Poniżej przedstawiono wyniki GPR w okolicach Wałbrzycha, która wymaga interwencji samorządu województwa i administracji rządowej.

RYСУNEK 16 NATĘŻENIE RUCHU NA DROGACH KRAJOWYCH I WOJEWÓDZKICH W OKOLICACH WAŁBRZYCHA- GPR 2010

W mojej ocenie, należy kontynuować prace nad kategoryzacją funkcjonalną dróg na terenie Dolnego Śląska, zapoczątkowaną przez opracowanie „Wytycznych kierunkowych do kształtowania sieci drogowej i kolejowej w województwie dolnośląskim (2009).

RYSUNEK 17 WYTYCZNE KIERUNKOWE DO KSZTAŁTOWANIA SIECI DROGOWEJ I KOLEJOWEJ W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM (2009)

W szczególności należy uwzględnić fakt, że do roku 2020 zostaną zakończone budowy dróg ekspresowych S-5 i S-8. Choć nie jest to obowiązek ustawowy, samorząd województwa powinien przejąć zarządzanie obecnymi drogami krajowymi DK-8 (na odcinku Wrocław- Syców) oraz DK-5 (na odcinku Wrocław – Żmigród). Konsekwencją budowy drogi ekspresowej S-3 (co może nastąpić po roku 2020) powinno być przejście w zarządzanie DK-3 (na odcinku Lubin- Legnica- Lubawka).

Duże projekty rozwojowe w zakresie transportu z wiodącą rolą administracji rządowej

Na terenie województwa realizowane są lub powinny być realizowane rządowe projekty transportowe o dużym znaczeniu dla Dolnego Śląska (tabela).

TABELA 18 DUŻE PROJEKTY ROZWOJOWE W ZAKRESIE TRANSPORTU KOLEJOWEGO Z WIODĄCĄ ROLĄ ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ

Kategoria Interwencji	Nazwa projektu	Udział samorządu województwa do roku 2020
16-17 Kolej	Inwestycje na liniach kolejowych państwowych o strategicznym znaczeniu dla DS.	
	Kolej Dużych Prędkości Warszawa- Wrocław	Inwestycja wymaga decyzji o rozpoczęciu realizacji
	Modernizacja linii kolejowych objętymi umowami AGC, AGTC: E30, E59, CE-30, CE 59	Inwestycje w toku Możliwość organizacji usług publicznego transport kolejowy o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,
	Modernizacja Wrocławskiego Węzła Kolejowego	Inwestycja rozpoczęta
16-17 Kolej	Inwestycje na liniach kolejowych państwowych o regionalnym znaczeniu dla DŚ.	
	Modernizacja linii kolejowej 274 Wrocław- Jaworzyna- Wałbrzych Jelenia Góra- Zgorzelec	Inwestycja rozpoczęta z własnych środków PKP PLK Możliwość organizacji usług publicznego transport kolejowy o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,
	Modernizacja linii kolejowej Głogów- Lubin - Legnica	
	Modernizacja linii kolejowej - Legnica -Świdnica- Nysa	Inwestycja rozpoczęta z własnych środków PKP PLK Możliwość organizacji usług publicznego transport kolejowy o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,
	Modernizacja linii kolejowej Wrocław Ostrów Wielkopolski Łódź	Inwestycja wymaga decyzji o rozpoczęciu realizacji

TABELA 19 DUŻE PROJEKTY ROZWOJOWE W ZAKRESIE TRANSPORTU DROGOWEGO Z WIODĄCĄ ROLĄ ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ

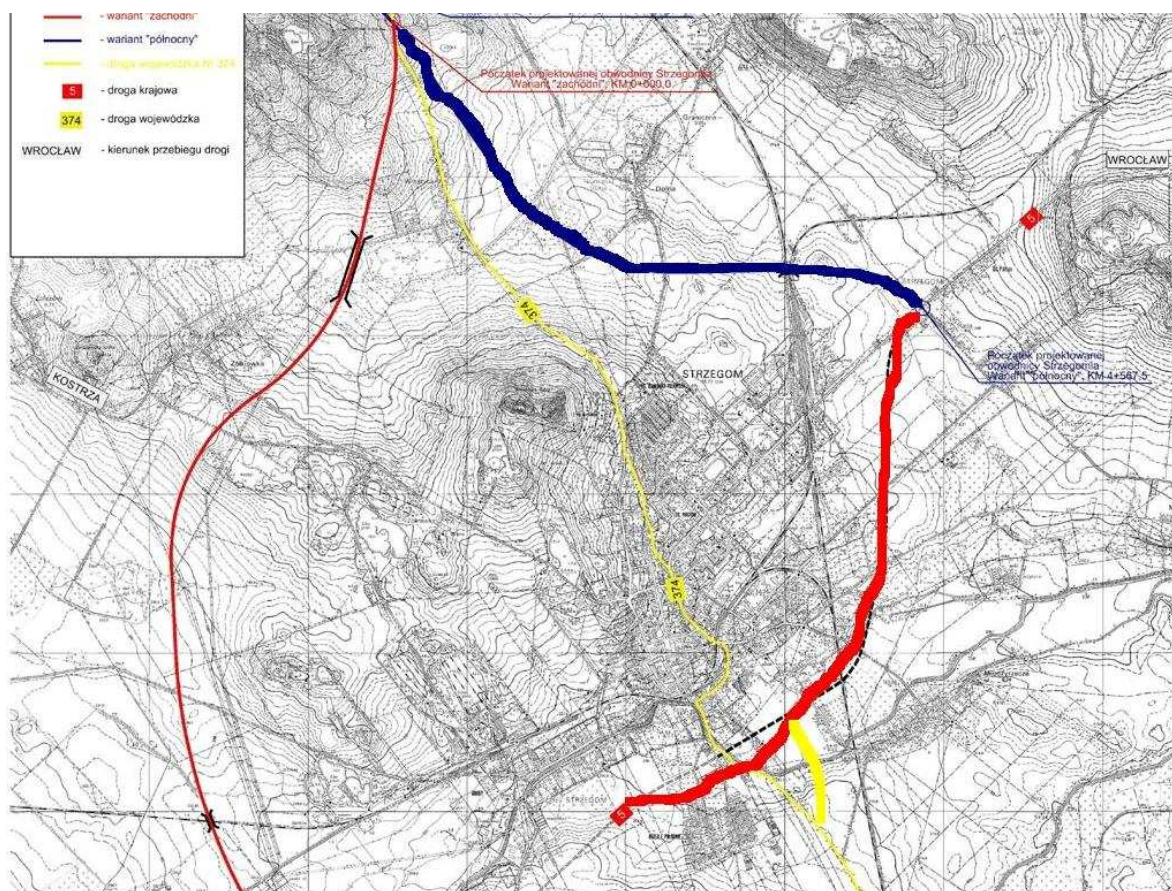
Kategoria Interwencji	Nazwa projektu	Udział samorządu województwa do roku 2020
20- 23 Drogi	Inwestycje na drogach krajowych o strategicznym znaczeniu dla DS.	
	Droga ekspresowa S-8 Wrocław – Warszawa (faza: w budowie)	Dostosowania sieci dróg wojewódzkich do nowej sytuacji (w tym przejęcie DK 8)
	Droga ekspresowa S-5 Wrocław – Poznań (faza: w trakcie procedury ZRID)	1.Inwestycja wymaga decyzji o rozpoczęciu realizacji w roku 2012 2.Dostosowania sieci dróg wojewódzkich do nowej sytuacji (w tym przejęcie DK 8)
	Droga ekspresowa S-3 (Granica województwa- Lubin- Legnica - Lubawka) Możliwe etapowania. Krytyczne odcinki: 1.Lubin – Legnica - autostrada A-4. 2.Obwodnica Jawora.	Inwestycja wymaga decyzji o rozpoczęciu realizacji w okresie programowania 2014 – 2020
	Modernizacja drogi DK 8 Wrocław – Kłodzko. Możliwość etapowania 1.DK 8 -dwupasmowa droga Magnice – Łagiewniki 2. DK 33 i 46 - zachodnia obwodnica Kłodzka	Inwestycje wymagają decyzji o rozpoczęciu realizacji lub projektowania
20- 23 Drogi	Inwestycje na drogach krajowych o regionalnym znaczeniu dla DS.	

	Modernizacja DK – 3 na odcinku autostrada A-4 (Kostomłoty) – Jelenia Góra Inwestycja o dużym znaczeniu dla Kotliny Jeleniogórskiej Możliwość etapowania. Projekty krytyczne: 1. Obwodnica Bolkowa 2. Obwodnica Jaroszowa 3. Obwodnica Strzegomia	Inwestycje wymagają decyzji o rozpoczęciu realizacji lub projektowania W wariantie maksymalnym: na odcinku Kostomłoty – DK 34 (Dobromierz) budowana jest drogi dwupasmowa zgodnie z pierwotną koncepcją z lata 70-tych. UE prowadzi prace nad rewizją sieci TEN-T. Rząd polski planuje, że odcinek drogi A-4 (Kostomłoty) – Jelenia Góra- Jakuszyce nie będzie częścią sieci TEN-T
	Modernizacja DK – 35 i 34 na odcinku Wrocław Wałbrzych- DK 5 (Dobromierz). Inwestycja o dużym znaczeniu dla Świdnicy, regionu wałbrzyskiego i gmin położonych wzdłuż drogi przedsudeckiej (DW 382) Możliwość etapowania. Projekty krytyczne: 1. Południowa Obwodnica Świdnicy 2. Uporządkowania układu drogowego Świdnica Świebodzice-Wałbrzych 3. Zachodnia Obwodnica Wałbrzycha	
20- 23 Drogi	Inne inwestycje na drogach krajowych o lokalnym znaczeniu dla DS.	
	DK – 30 Obwodnice Biedzychowic, Chmielenia, Pasiecznika	Inwestycje niezatwierdzone do realizacji

Poniżej wytypowano duże projekty rozwojowe wymagających wspólnych decyzji i projektów (Partnerstwo Publiczno – Publiczne)

**TABELA 20 DUŻE PROJEKTY ROZWOJOWE W ZAKRESIE TRANSPORTU Z WIODĄCĄ ROLĄ
ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ WYTYPOWANE DO PARTNERSTWA PUBLICZNO- PUBLICZNEGO Z JST**

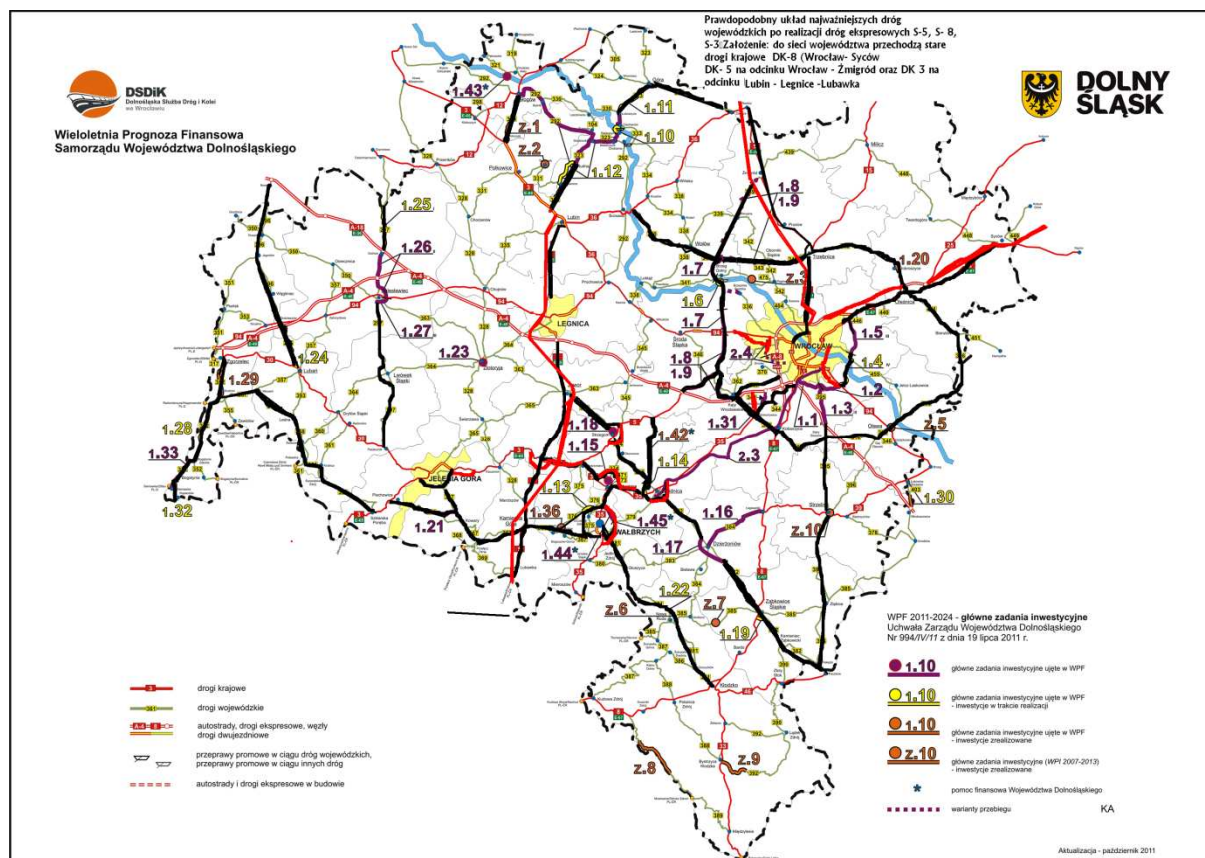
Kategoria Interwencji	Nazwa projektu	Udział samorządu województwa do roku 2020
16-17 Kolej, 18 Tabor kolejowy, 25 Transport Miejski		
	Organizacja usługi publicznego transportu kolejowego o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym Jest to element systemów transportu publicznego	Podział ról: 1.Inwestycje na państwowych liniach kolejowych (PKP PLK, państwo) 2.Inwestycje uzupełniające w zakresie infrastruktury (dworce, parkingi itp.) – gminy 3.Inwestycje w tabor np. 100 szynobusów- samorząd wojewódzki
20- 23 Drogi	Inwestycje na drogach krajowych i wojewódzkich o strategicznym znaczeniu dla DS.	
	Obwodnica Strzegomia (DK – 3 oraz Droga Przedsudecka DW 374)	Podmiot wiodący: GDDKiA (DK-5, kolor czerwony) i Samorząd Województwa (DW 374 w nowym przebiegu – kolor granatowy i żółty) - rysunek
	Południowa Obwodnica Świdnicy (DK – 35 oraz Droga Przedsudecka DW 382)	Podmiot wiodący: GDDKiA Współfinansowanie: SW i JST.
	Modernizacja lub budowa nowych dróg DK – 35 i 34 oraz dróg wojewódzkich między Świdnicą - Wałbrzychem- DK 5 (Dobromierz) z obwodnicą Wałbrzych	Podmiot wiodący w zakresie dróg krajowych: GDDKiA, Współfinansowanie: SW i JST. W pozostałym zakresie: SW i JST.
	Modernizacja DK 94 -nowy przebieg na odcinku Wrocław ul. Opolska – Radwanice – Obwodnica Wschodnia Wrocławia	Podmiot wiodący: GDDKiA i Miasto Wrocław. Współfinansowanie: SW

RYСУNEK 18 OBWODNICA STRZEGOMIA – PRZYKŁAD PROJEKTU PARTNERSTWA PUBLICZNO-PUBLICZNEGO (WERSJA AUTORSKA)

Duże projekty rozwojowe w zakresie transportu z wiodącą rolą samorządu województwa

W pierwszej kolejności konieczne jest wyznaczenie sieci dróg o znaczeniu regionalnym i subregionalnym w przyszłości (np. w perspektywie roku 2025). Podstawą wyboru powinny być prognozowana potoki ruchu i znaczenie urbanistyczne. Po wybudowaniu dróg ekspresowych S-3, S-5 i S-8, celowe jest przejęcie przez samorząd województwa w całości DK-3, DK-5 i DK-8 na wybranych odcinkach. Poniżej przedstawiono autorską propozycję sieci drogowej

RYSUNEK 19 SIEĆ NAJWAŻNIEJSZYCH DRÓG O ZNACZENIU REGIONALNYM I SUBREGIONALNYM W PERSPEKTYWIE ROKU 2025 (WERSJA AUTORSKA)

Wytypowanie Dużych Projektów Rozwojowych w zakresie transportu drogowego wymagać będzie sporządzenia dodatkowych analiz. Powyższe propozycje należy traktować jako sugestie.

Wytypowanie Dużych Projektów Rozwojowych w zakresie kolejowego transportu publicznego wymagać będzie lepszego rozpoznania popytu na usług na terenie całego regionu. Ze względu na ograniczone środki finansowe proponuję, aby samorząd województwa skupił się na zakupie taboru kolejowego i budowaniu związków partnerskich z gminami w budowie jednego systemu komunikacji publicznej.

TABELA 21 TRANSPORT DUŻE PROJEKTY ROZWOJOWE Z WIODĄCĄ ROLĄ SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA

Kategoria Interwencji	Nazwa projektu	Udział samorządu województwa do roku 2020
18 Tabor 25 Transport miejski		
	Współorganizacja systemów transportu publicznego Zakup tabory, jako element publicznego transportu zbiorowego na wszystkich szczeblach samorządu	
20- 23 Drogi	Inwestycje na drogach wojewódzkich o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym dla DŚ.	
	Łącznik Aglomeracyjny A4 – S8 (Wrocław Bielany –Wrocław Wschód do Mirkowa -faza: w budowie.	Aglomeracja Wrocławska Wybrane zadania. Kontynuacja
	Łącznik Aglomeracyjny A4 – S5 (autostrada A-4 - Kostomłoty-Kąty Wrocławskie – Brzeg Dolny – DW 340 –Żmigród)	Aglomeracja Wrocławska Wybrane zadania. Kontynuacja.
	Obwodnica Aglomeracyjna Wrocławia (Brzeg Dolny – Trzebica- Oleśnica- Oława – Krajków – Kobierzyce - Kąty Wrocławskie)	Aglomeracja Wrocławska Wybrane zadania. Kontynuacja
	DW 395 (autostrada A-4- Strzelin-Paczków -DK 46)	Aglomeracja Wrocławska Wybrane zadania.
	Skomunikowania Wałbrzyska i Świdnicy z autostradą A-4	Aglomeracja Wałbrzyska Wybrane zadania.
	Korytarz Drogi Przedsudeckiej Ząbkowice Śl. – Świdnica-Strzegom - Jawor	Aglomeracja Wałbrzyska Wybrane zadania.
	Korytarz Drogi Sudeckiej (Kłodzko- Wałbrzych Jelenia Góra –Gryfów-Lubań- Zgorzelec)	Sudety. Wybrane zadania.
	Drogi Zagłębia Miedziowego (Góra- Ciechanów- Głogów – DK3). Docelowo przedłużenie o obwodnicę Góry do nowego węzła S-5 w Żmigrodzie.	Aglomeracja Legnicko-Głogowska. Zakończenie
	DW 287 (kierunek Szprotawa-Bolesławiec-Lwówek- DK 30)	Zakończenie
20- 23 Drogi	Inwestycje na drogach wojewódzkich o znaczeniu lokalnym dla DŚ.	

	Program „Usprawnienie Połączeń z drogami krajowymi i autostradami”	
--	--	--

Duże projekty rozwojowe w zakresie transportu drogowego z wiodącą rolą samorządów lokalnych

TABELA 22 TRANSPORT DUŻE PROJEKTY ROZWOJOWE Z WIODĄCĄ ROLĄ SAMORZĄDÓW LOKALNYCH

Kategoria Interwencji	Nazwa projektu	Udział samorządów lokalnych do roku 2020
20- 23 Drogi	Inwestycje na drogach krajowych, wojewódzkich i lokalnych znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym dla DŚ.	
	Zmiana przebiegu DK – 94 we Wrocławiu (Obwodnica Leśnicy, nowa Aleja Stabłowicka)	Inwestycja Miasta Wrocławia w trakcie realizacji Inwestycja o dużym znaczeniu dla Wrocławia i gmin położonych przy DK- 94, poprawa dostępności do Lotniska dla kilkudziesięciu gmin
	Obwodnica Śródmiejska - Budowa Mostu Wschodniego (między Aleją Krakowską – ul. Mickiewicza) Możliwość etapowania (1 jezdnia)	Inwestycja Miasta Wrocławia Inwestycja o dużym znaczeniu dla Wrocławia i gmin położonych na północny wschód od Wrocławia. Możliwość kontynuowania łącznika do Obwodnicy Wschodniej (Gmina Czernica i Długołęka)
	Obwodnica Śródmiejska – Budowa łącznika między ul. Żmigrodzką a Al.Sobieskiego Możliwość etapowania (1 jezdnia)	Inwestycja Miasta Wrocławia Zakończenia
	Oś Inkubacji Połączenia na odcinku: Mokronos (gmina Kąty Wrocławskie) – ul. Graniczna	Inwestycja Miasta Wrocławia
	Obwodnica Staromiejska (Dyrekcyjna – Zaporoska – Robotnicza- Legnicka) i Przebudowa ul. Strzegomskiej (II etap)	Inwestycja Miasta Wrocławia Inwestycja dotycząca strategicznego układu drogowego Wrocławia i Aglomeracji.
	Obwodnica Południowa Jeleniej Góry – kontynuacja (nowy przebieg DK-3)	Inwestycja Miasta Jelenia Góra

	DK-3 w nowym przebiegu (od Węzła Grabarów w kierunku Wrocławia	Inwestycja Miasta Jelenia Góra
	DK-94 w nowym przebiegu (część obwodnicy południowo-wschodniej)	Inwestycja Miasta Legnica

VIII. Propozycje dużych projektów rozwojowych w sferze przestrzennej -priorytet 4,5,6.

Poniżej przedstawiono wstępny przegląd potencjalnych projektów w sferze przestrzennej (bez transportu).

TABELA 23 POTENCJALNE DUŻE PROJEKTY ROZWOJOWE W SFERZE PRZESTRZENNEJ (PRIORYTETY 4-6)

Priorytet/ Działania	Uwagi	Potencjalne duże projekty rozwojowe DPR
Priorytet 3 Poprawa transportu na DŚ		Tak. Omówiono odrębnie
Priorytet 4: Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.		
1.Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej	Projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Wyjątkowo Potencjalne DPR: Np. duże sieci infrastrukturalne obejmujące kilka gmin wiejskich.
2.Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich	Projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Wyjątkowo Potencjalne DPR: Np. duże sieci infrastrukturalne obejmujące kilka gmin wiejskich
3.Wsparcie zintegrowanych projektów na rzecz rewitalizacji wiejskich	Projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Nie
Priorytet 5: Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego, przeciwpowodziowego i energetycznego DS.		
1.Poprawa środowiska naturalnego w zakresie wody i ścieków	DPR z wiodącą rolą administracji gminnej	Tak Potencjalne DPR: Większe projekty realizowane w ramach Krajowego Programu

		Oczyszczania Ścieków Komunalnych
2. Poprawa gospodarki odpadami	DPR z wiodącą rolą administracji gminnej Wariant 1: Regionalna lista indykatoryjna Wariant 2: Krajowa lista indykatoryjna np. instalacje termicznego przetwarzania odpadów. (w zależności od przyjętego sposobu finansowania)	Tak Potencjalne DPR Większe projekt realizowane w ramach WPGO
3. Dolnośląski Program Gospodarki Wodnej (DPGW)	DPR z wiodącą rolą samorządu województwa	Tak Potencjalne DPR: Większe projekty w ramach DPGW
4. Poprawa efektywności energetycznej, lokalnej energetyki i OZE	W obszarze szeroko rozumianej energetyki zawodowej znaczenie dla Dolnego Śląska mają DPR z wiodącą rolą spółek państwowych (rozbudowa i modernizacja przesyłowej sieci rozdzielczej – gaz i energia elektryczna, strategiczne rezerwy systemu gazowniczego). Na poziomie lokalnym znaczenia mają projekty związane z gazyfikacją.	Nie (projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym)
5. Poprawa środowiska naturalnego w pozostałym zakresie	Projekt są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Nie
Priorytet 6. Wsparcie działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.		
Wariant nr 1		
1. Projekty dla ośrodków o wojewódzkich		Tak Potencjalne DPR: Indykatoryjna lista projektów o charakterze metropolitalnym dla Wrocławia
2. Projekty dla ośrodków regionalnych i subregionalnych (w rozumieniu KPZK 2030)		Tak Indykatoryjna lista projektów
2. Projekty dla miast lokalnych (w		Tak Indykatoryjna lista

rozumieniu KPZK 2030) nieobjętych programami zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich		projektów
--	--	-----------

IX. Propozycje dużych projektów rozwojowych w sferze społecznej- priorytety 7-9.

TABELA 24 POTENCJALNE DUŻE PROJEKTY ROZWOJOWE W SFERZE SPOŁECZNEJ (PRIORYTETY 7-10)

Priorytet/ Działania	Uwagi	Potencjalne duże projekty rozwojowe DPR
Priorytet 7 Wzrost kapitału ludzkiego na DŚ.		
Poprawa rynku pracy na DŚ.	Projekty są rozproszone (z wyjątkami) i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Wyjątkowo: Potencjalne DPR: Wybrane projekty o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym.
Poprawa edukacji na DŚ.	Projekty są rozproszone (z wyjątkami) i mogą być realizowane w trybie konkursowym W tym obszarze rola samorządu wojewódzkiego jest uzupełniająca	Wyjątkowo: Potencjalne DPR: Wybrane inwestycje edukacyjne o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym (np. nowy system kształcenia nauczycieli, wybrane projekty szkół wyższych)
Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Projekty są rozproszone i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Wyjątkowo: Potencjalne DPR: Wybrane inwestycje o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym
Priorytet 8: Wzrost kapitału społecznego na DŚ		
Rozwój kultury na Dolnym Śląsku	Potencjalne DPR: wybrane obiekty kultury	Wyjątkowo: Potencjalne DPR: Wybrane inwestycje o

		znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym Np. Projekt Lubiąż
Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego	Projekty są rozproszone (z wyjątkami) i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Nie
Jesteśmy Dolnoślązakami	Projekty są rozproszone (z wyjątkami) i mogą być realizowane w trybie konkursowym	Wyjątkowo: Potencjalne DPR: Np. Digitalizacja archiwów regionalnych TV
Priorytet 9: Poprawa wybranych usług dla mieszkańców DŚ		
Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu regionalnym i subregionalnym.	Przykładowe kryterium: szpital (lub podobne jednostki) musi być częścią sieci placówek służby zdrowia o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym	Tak Potencjalne DPR: Wybrane inwestycje o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym
Rozwój społeczeństwa informacyjnego na DŚ	Przykładowe kryterium: projekt musi być częścią planu informatyzacji województwa	Tak Potencjalne DPR: Wybrane inwestycje o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym
Poprawa zarządzania administracją		Tak Potencjalne DPR: Wybrane inwestycje o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym

IX. Wnioski i rekomendacje do projektu SRWD

1. W przyszłym okresie finansowania 2014-2020 rola samorządu województwa nie jest jeszcze zdefiniowana. Można przypuszczać, że mechanizmu wyboru projektów nie ulegnie zmianie i samorząd będzie miał swobodę w wyborze swoich projektów.
2. Niezależnie od własnych projektów, samorząd województwa powinien dążyć do tego, aby jak najwięcej Dużych Projektów Rozwojowych, istotnych dla regionu, znalazło się na listach indykatywnych różnych, krajowych programów operacyjnych.
3. Na poziomie regionalnym możliwe jest zastosowanie zasad określonych w ŚSRR 2020, w szczególności:
 - ZASADA 1: Zintegrowane podejście w planowaniu i podejmowaniu interwencji w ramach różnych polityk publicznych.
 - ZASADA 2: Koncentracja tematyczna interwencji publicznych na kluczowych dla rozwoju w najbliższych 10 latach dziedzinach i wynikających z nich przedsięwzięciach.
 - ZASADA 3: Koncentracja publicznych środków finansowych.
 - ZASADA 4: zastosowanie terytorialnego podejścia do rozwoju.
 - ZASADA 5. Warunkowości.
 - ZASADA 6: Zasada prymatu strategii średniookresowej nad pozostałymi strategiami i programami.
4. Na poziomie regionalnym celowe jest uporządkowanie strategicznych dokumentów, kreujących rozwój województwa. W szczególności: Elementy wizji regionu w perspektywie roku 2030 może zawierać Plan Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego oraz SRWD 2020+ (rozdział). Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego powinien być dostosowany do perspektywy roku 2030 i Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.
5. Strategie (w tym SRWD) i programy wykonawcze powinny być w miarę możliwości sporządzone w perspektywie roku 2020+.
6. Należy maksymalnie zredukować ilość strategii uzupełniających i programów. Najlepszym rozwiązaniem byłaby nowelizacja ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.
7. Samorząd Województwa powinien skoncentrować aktywności na projektach o znaczeniu wojewódzkich i subregionalnym oraz na zadaniach własnych. W pierwszej kolejności powinny być realizowane zadania z następujących dziedzin:

a/z zakresu infrastruktury transportowej:

- Drogi o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,
- Usługi publicznego transport kolejowy o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,

b/ Z zakresu infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia:

- Infrastruktura służby zdrowia o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,
- Instytucje kultury o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,
- Wybrane instytucje oświaty o znaczeniu wojewódzkim i subregionalnym,

c/Z zakresu infrastruktury gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej,

W tych dziedzinach nie ma innych podmiotów (publicznych lub prywatnych), które mogłyby być substytutem samorządu województwa

8. Na poziomie regionalnym możliwa jest koncentracja środków finansowych przez:

- zwiększenie roli regionalnej listy indykatywnych,
- ograniczenie liczby priorytetów i działań w strategii rozwoju województwa,
- ograniczenie zakresu działań
- preferencje dla projektów o znaczeniu wojewódzkich i subregionalnym

9. Wytypowanie dużych projektów rozwojowych wymaga zastosowania wielu kryteriów i nie każdym działaniu jest możliwe i celowe. Dla wielu działań nie jest możliwa ustalenie indykatywnej listy projektów, ani koncentracja na poziomie subregionalnym. Dla przykładu - takie podejście nie jest możliwe przy wspieraniu modernizacji wsi, gdzie projekty z natury są rozproszone. Koncentracja środków na poziomie gminy może wynikać ze szczegółowych warunków przyznawania pomocy publicznej.

10. W zakresie infrastruktury społecznej i technicznej konieczne jest stworzenie map „docelowej sieć infrastruktury technicznej i społecznej o znaczeniu wojewódzkim na rok 2020+”, które być podstawą wyboru dużych projektów rozwojowy.

11. Na przykładzie transportu pokazano duże projekty rozwojowych, które mogą być realizowane przez różne instytucje (rządowe, wojewódzkie, samorządowe). Wytypowanie Dużych Projektów Rozwojowych w zakresie transportu drogowego wymagać będzie sporządzenia dodatkowych analiz. Powyższe propozycje należy traktować jako sugestie. W mojej ocenie, należy kontynuować prace nad kategoryzacją funkcjonalną dróg na terenie Dolnego Śląska, zapoczątkowaną przez opracowanie „Wytycznych kierunkowych do kształtowania sieci drogowej i kolejowej w województwie dolnośląskim (2009).

12. Wytypowanie Dużych Projektów Rozwojowych w zakresie kolejowego transportu publicznego wymagać będzie lepszego rozpoznania popytu na usług na terenie całego regionu. Ze względu na ograniczone środki finansowe proponuję, aby samorząd województwa skupił się na zakupie taboru kolejowego i

budowaniu związków partnerskich z gminami w budowie jednego systemu komunikacji publicznej.

13. Wytypowanie Dużych Projektów Rozwojowych w zakresie służby zdrowia wymaga jasnej wizji docelowej sieci szpitali, która mają znacznie regionalne lub subregionalne.

14. Ze względu na ograniczone środki finansowe celowym jest stosowanie różnych montażu finansowych. W opracowaniu wskazano projekty, które powinny być realizowane w ramach Partnerstwa- Publiczno- Prywatnego.

15. Ze względu na ograniczone i obecnie niedające się przewidzieć możliwości finansowe samorządu wojewódzkiego, nie widzę celowości zbytniego rozszerzania listy dużych projektów rozwojowych. W opracowaniu wskazano te działania, w których możliwe jest ich wytypowanie.

16. Nowa SRWD powinna być pragmatyczna i ewolucyjna, a nie - rewolucyjna. W zakresie programowania znane są propozycje programowe UE i Polski, choć nie są one ostateczne. W SRWD 2020 należy uwzględnić priorytety UE oraz przygotowywane programy przez rząd RP. Realizując priorytety województwa, można jednocześnie realizować cele programowe UE i Polski. Na tym poziomie ogólności możliwe jest ich wkomponowanie do SRWD 2020. Podstawowe elementy SRWD (wizja, cel główny, podział na strefy, większość priorytetów i działań) zostały zachowane.

17. Nowa SRWD może być wizjonerska. Nie ma formalnych przeszkód, aby rozbudować SRWD o „wizję” regionu.

18. Zaproponowano radykalne ograniczenie liczby działań oraz ich zakresu. Zaproponowano nowy układ priorytetów dla SRWD. SRWD powinna stać podstawą „Ramowego zintegrowanego programu regionalnego, obejmującego działania obecnie współfinansowane w ramach EFRR, EFS, EWRROW, środków krajowych”¹⁶

19. Najważniejszym, nowym priorytetem jest priorytet nr 6 „Wspieranie działań ukierunkowany terytorialnie”. Generalnie chodzi o to, aby zaproponować działania adresowane do subregionów. Podano dwie możliwości kategoryzacji

Wariant 1: wg kategorii miast (w rozumieniu KPZK 2030) z podziałem na projekty dla ośrodków o wojewódzkich, regionalnych i subregionalnych oraz miast lokalnych nieobjętych programami zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

Wariant 2: wg obszarów funkcjonalnych: Aglomeracja Wrocławska, Aglomeracja Legnicko Głogowska, Sudety I (Jelena Góra), Sudety II (Wałbrzyskie), Sudety III (Kłodzkie).

¹⁶ Zapowiedź stworzenie jednego, zintegrowanego programu operacyjnego zawiera Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, 13 lipca 2010 r.

20.. Zwiększenie znaczenia Priorytetu 6 – w zależności od wyboru wariantu – może spowodować konieczność modyfikacji innych priorytetów. Np. działania z zakresu Turystyka może być zmodyfikowane i adresowane do poszczególnych obszarów funkcjonalnych.